

Metody průmyslového inženýrství 1

Jan Vavruška

Otázky k zamyšlení ???

Které metody PI znáte?

Na jaké problémové oblasti se zaměříte ve výrobě?

Co je nejčastější příčina nízké produktivity a nehospodárnosti?

Plýtvání

1. Nadprodukce
(mrtvé zásoby-ležáky; větší množství, než objedná zákazník)
2. Čekání
(chybějící materiál nebo personál, poruchy, ...)
3. Zbytečná přeprava materiálu
(nevzhodné trasy, mezisklady, forma skladů...)
4. Nesprávné výrobní postupy
(nadbytečné operace, chod strojů naprázdno...)
5. Vysoké zásoby
(vázaný kapitál, skladovací plochy, ale i nepotřebné dokumenty)
6. Zbytečné činnosti
(pracovník si sám hledá materiál nebo výrobní pomůcky...)
7. Poruchy ve výrobě opravy
(krátké odstávky, blokování zmetky)
8. Nevyužitý lidský potenciál (zlepšení, kaizen)

SYSTEMATICKÝ ÚKLID 5S (6S)

5S (6S) - cíle

- **Odstranit hledání nástrojů a materiálu,** získat čas na jiné činnosti
- **Zpřehlednit stav zásob,** uvolnit podlahovou plochu
- **Snížit počet chyb** lepším uspořádáním
- **Změny v chování** lidí k pracovištím a strojům
- **Zvýšit pružnost** a reakci na podněty
- **Zaujmout zákazníka** pořádkem
- **Zvýšení bezpečnosti** pracovníků i dílů

- **SEIRI**
- **SEITON**
- **SEISO**
- **SEIKETSU**
- **SHITSUKE**
- **SAFETY**

5S (6S) – 6 pravidel

TŘÍDĚNÍ/ÚKLID
odstranění všeho přebytečného

ROZMÍSTĚNÍ/POŘÁDEK
každý předmět má své místo

POSTUPY/ČIŠTĚNÍ
systematický úklid a čištění

PRAVIDELNOST

STANDARTIZACE
návyky v pořádku a čištění

KONTROLA/DISCIPLÍNA
dodržování předpisů a norem

Ergonomie BOZP PO
ochrana života a zdraví

Co je pořádek? Jak k němu dospět?

Když opouštím pracoviště, tak je po mě uklizeno!

Když si něco půjčím, tak to tam i vrátím!

Když něco rozbiju, tak to nechám opravit nebo nahradit!

Když něco přitáhnu a už to nepotřebuji, tak to odklidím!

5. Shitsuke Dodržování pravidel

Co je pořádek? Jak k němu dospět?

Jak poznám co sem patří a co ne?

Jak poznám kam to patří?

Kde najdu věci na úklid?

Kam mam dát to co sem nepatří?

5. Shitsuke Dodržování pravidel

Co je pořádek? Jak k němu dospět?

Musím vědět co zde přebývá!

Musím vědět kam co patří!

Musím vědět co zde chybí!

4. Seiketsu Standardizace, pravidla

5. Shitsuke Dodržování pravidel

Co je pořádek? Jak k němu dospět?

Jak poznám a odstraním co zde nemá být?

Kam to mam dát, aby to bylo produktivní?

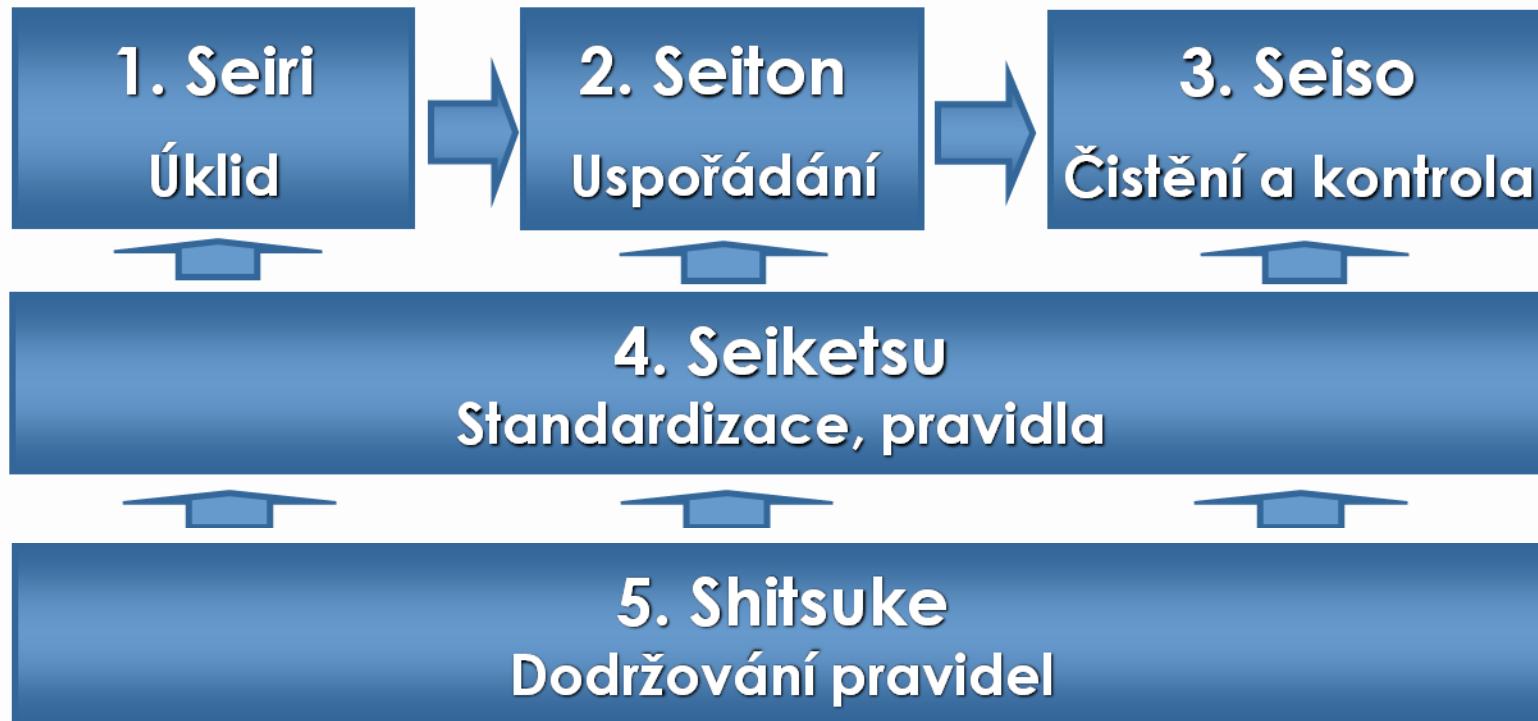
Jak poznám že je to bezpečné a OK?

4. Seiketsu Standardizace, pravidla

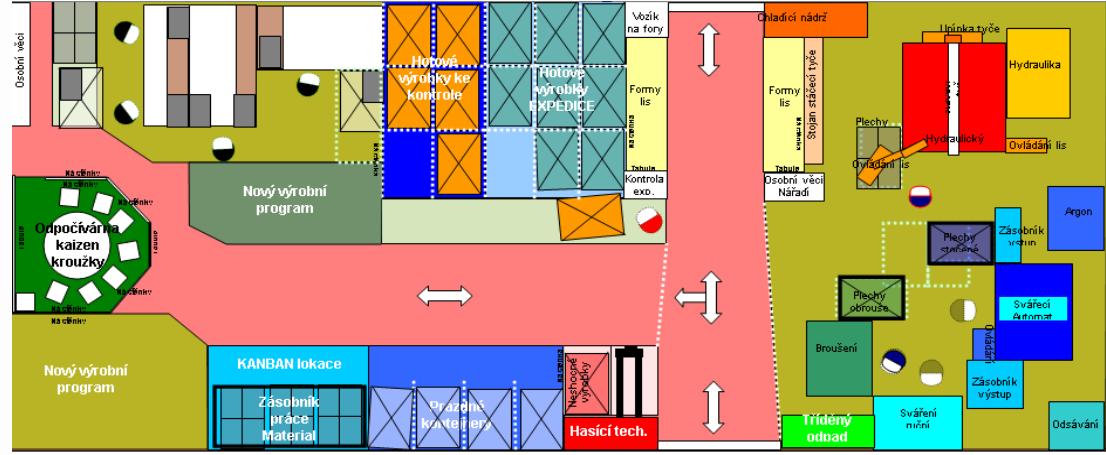
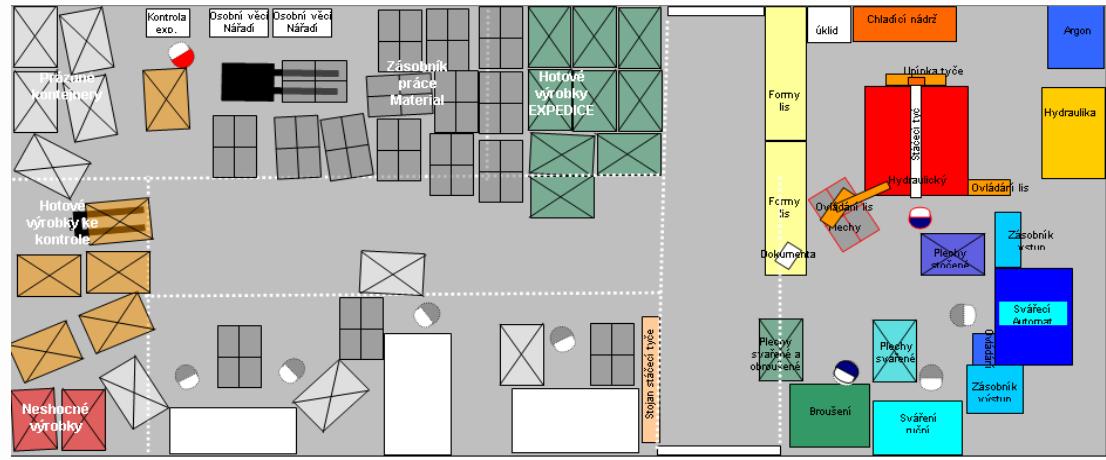

5. Shitsuke Dodržování pravidel

Co je pořádek? Jak k němu dospět?

Podlaha – zóny

5S jako opatření proti:

Metoda 5S

- **Metoda 5S** pochází z Japonska a je využívaná ve firmách po celém světě.
- **5S** označuje pět základních principů(slov), kterými by jsme měly dosáhnout přehledného, organizovaného, trvale čistého pracoviště a také samostatných zaměstnanců, kteří dodržují stanovený systém pořádku a čistoty

SEIRI - úklid

Všechno co je přebytečné se má rovnou odstranit nebo výrazně označit.

Nepotřebné stoly a pomůcky, odepsaný materiál,
vadné výrobky, spící zásoby

Taktika červených visaček

1. Jasné stanovit na co visačky připevňovat

(na věci nepožité rok, měsíc, 10 dní, ...)

2. Visačka musí být výrazná a evidované

(A4(5) – červená) PC databáze (sešit)

3. Visačky nesmí připevňovat lidé, kteří pracují v místě očisty

4. Vyhodnotit PROČ byly červené visačky připevněny

5. Provézt příslušná opatření

Formulář – červená karta

logo projektu 5S červená karta logo firmy			
ID karty	např.: rok-měsíc-den-č.kontroly-č.karty		
Příslušenství		Název	
Přípravky, nástroje		Kód	
Měřidlo		Množství	
Nakupované položky		Oddělení	
Polotovary		Důvod	
Rozpracované díly			
Hotové výrobky		Jméno	
Dokumentace		Datum	
Ostatní			

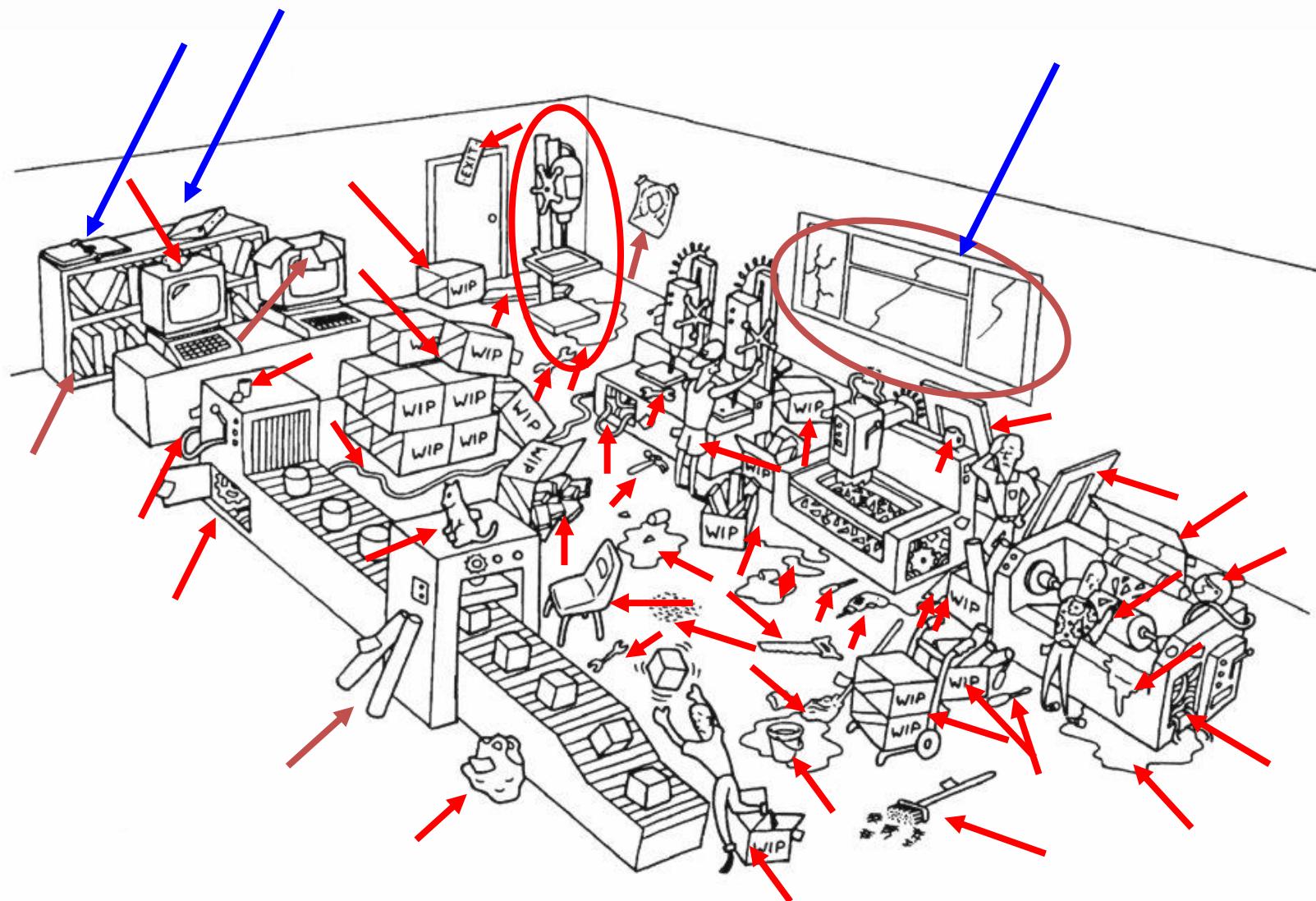

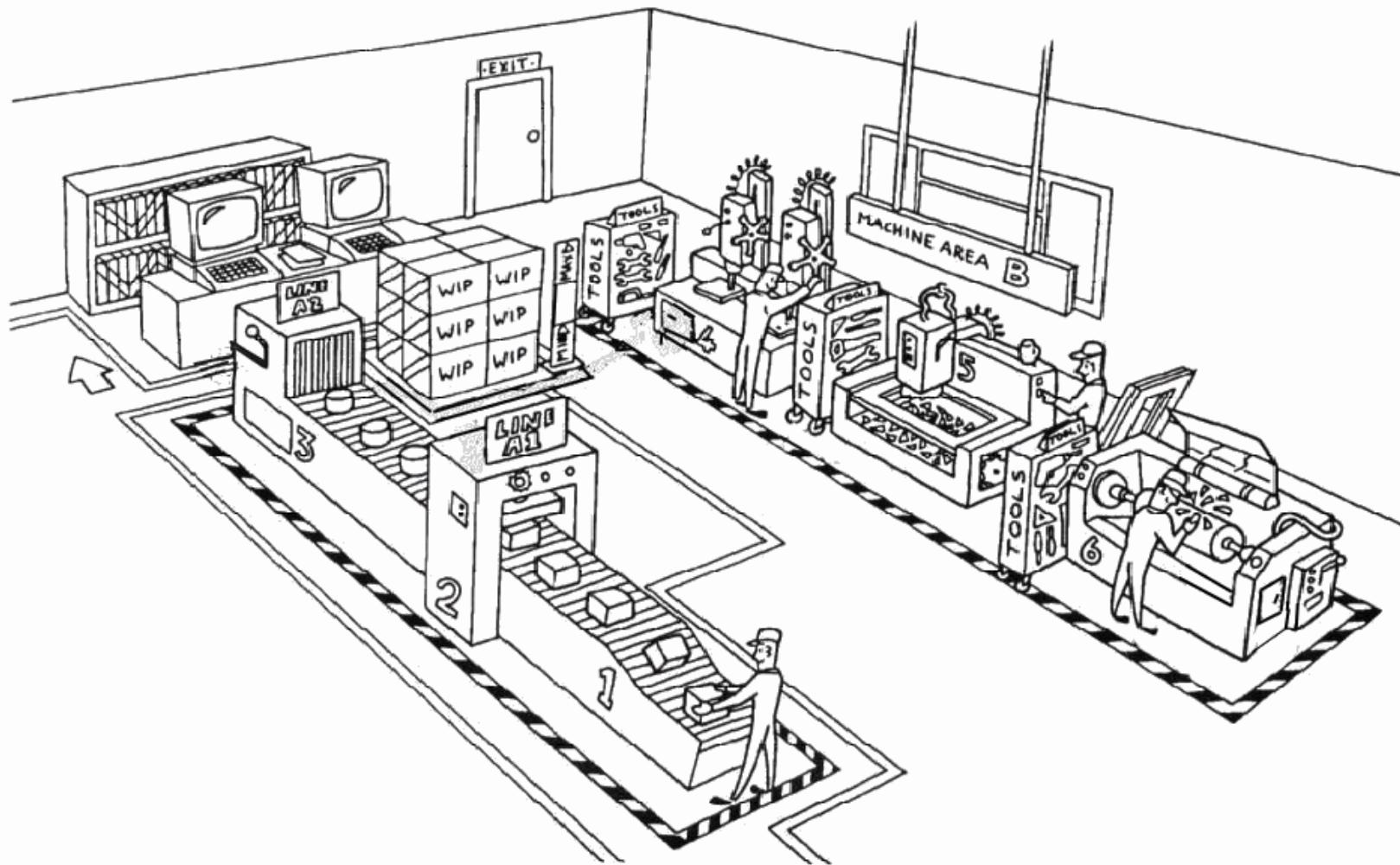
Určení pravidel ČK

- Co je potřeba
- Kde je to potřeba
- Kolik toho je potřeba
- Jak často: priorita
  - » vícekrát za hodinu
  - » vícekrát za den
  - » vícekrát za týden
  - » vícekrát za měsíc
  - » vícekrát za rok
  - » méně často

SEITON – uspořádání

Jde o správné skladování nářadí, přípravků a materiálu, ale i informací.

Eliminovat nutnost hledání.

Proto musíme zavést lepší systém, který zajistí vizualizaci lepší kontrolu.

Místo pro každou věc a vše na svém místě.

Uspořádáním

- Dokumentace výrobní a kontrolní
- Vstupní materiál a energie
- Nářadí a přípravky
- Hotové výrobky a odpad

Ovlivníme

- Bezpečnost pracovníka a výrobku
- Ergonomii práce a takt
- Vizualizaci a řízení
- Celkový dojem
- Manipulovatelnost a flexibilitu

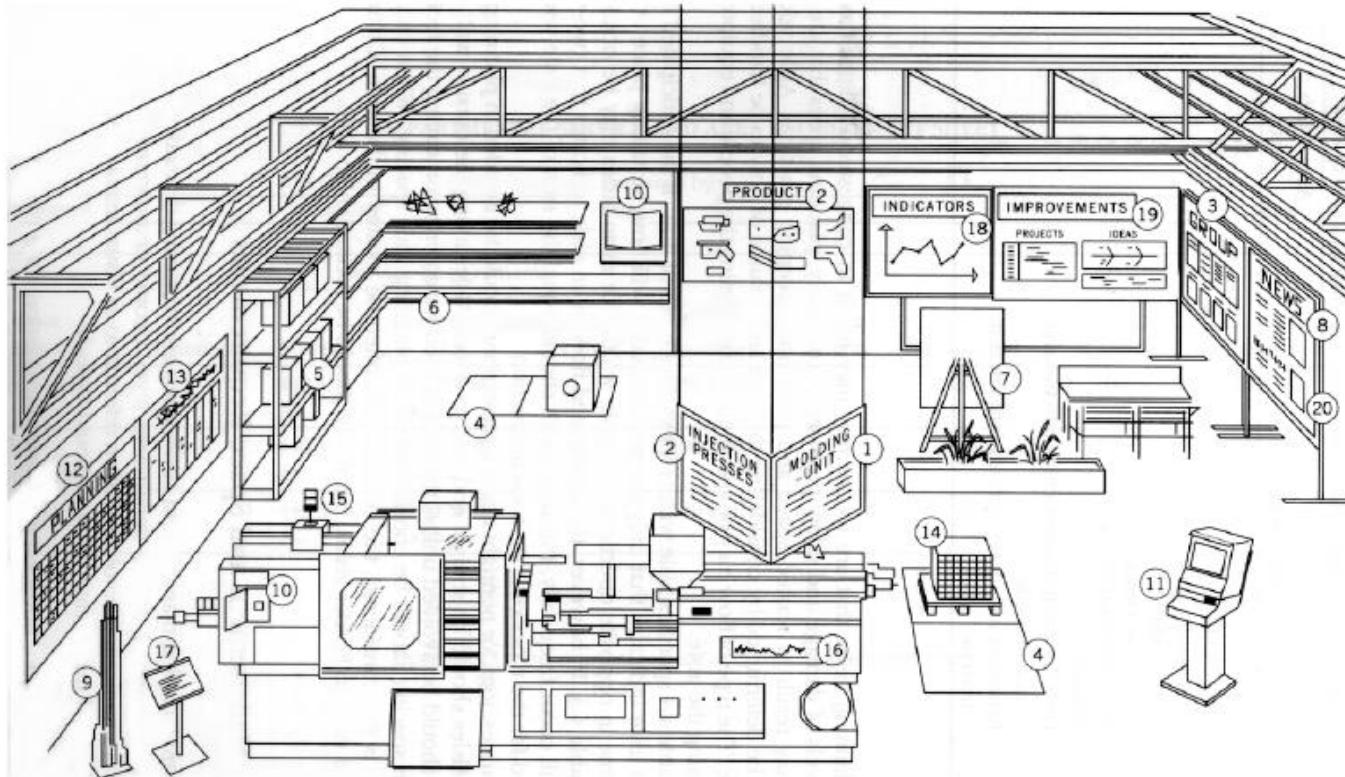

Prostor

- **PODLAHA** - natřít různými barvami dle funkčnosti oddělit pracovní zóny
- **PRACOVIŠTĚ** – Označovat jednotlivé provozy, procesy, stroje. Všechny nápisy mají být velké a čitelné.
- **SKLADOVÁNÍ** – Značení ve skladech = odpověď na tři základní otázky: **KDE?** **CO(kolik)?** **KDY?**
Vše na první pohled!! Standardní označení
- **POMOCNÉ ZAŘÍZENÍ, PŘÍPRAVKY A NÁŘADÍ** – ukládat v otevřených nakloněných deskách a regálech, tak abychom měli o všem přehled.

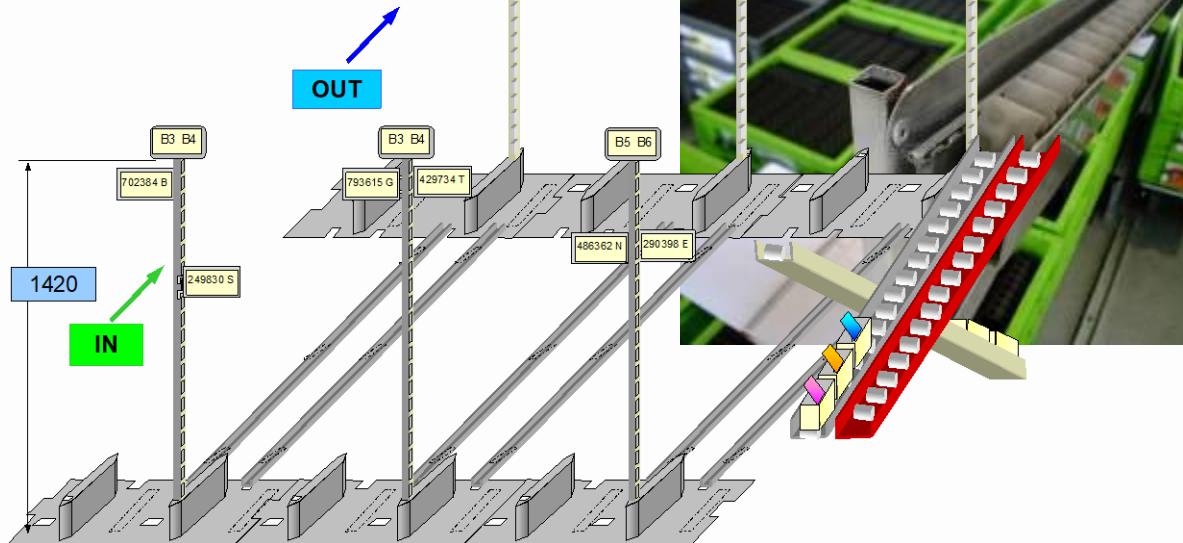

Identita pracoviště

1.Identifikace pracoviště, 2. Id. základních činností 3. Identifikace týmů 4. Podlahové zóny 5. Přípravky a nástroje 6.Tech. Dokumentace 7. Místo pro Workshop a odpočinek 8. Hodnocení týmu 9. Úklidové pomůcky 10. Plán údržby stroje 11. PC pro práci s CIM (ERP) 12. Výrobní plán 13. Rozpracovanost výkonnost a kvalita 14. Identifikace mat. a výrobků 15.Monitorování stavu stroje ANDON 16.Statistika práce stroje 17.Plánování cílů týmu 19.Kaizen zlepšování 19.Zlepšovací aktivity 20. Podnikové síle a vize

Identifikace místa

Sklad

Transport

Nářadí

SEISO – vyčištění

- Systematický úklid, čištění a zvýraznění abnormalit.
- Čisté pracoviště napomáhá kvalitě, bezpečnosti práce a hrdosti zaměstnanců.
- Zavedením pravidelného úklidu (zametání, vytírání, vynášení odpadků, atd.) Zviditelníme poruchy a nový nepořádek.

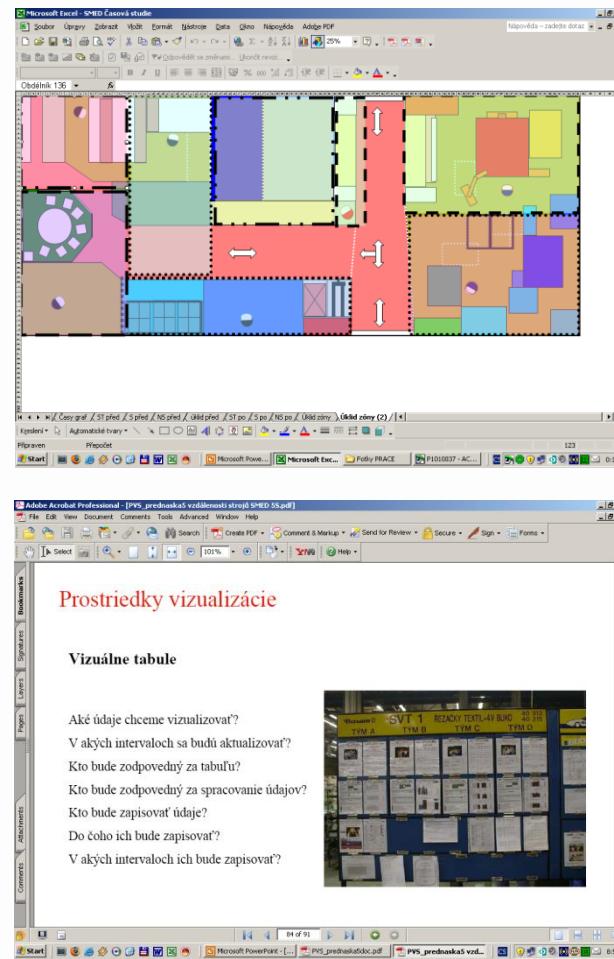
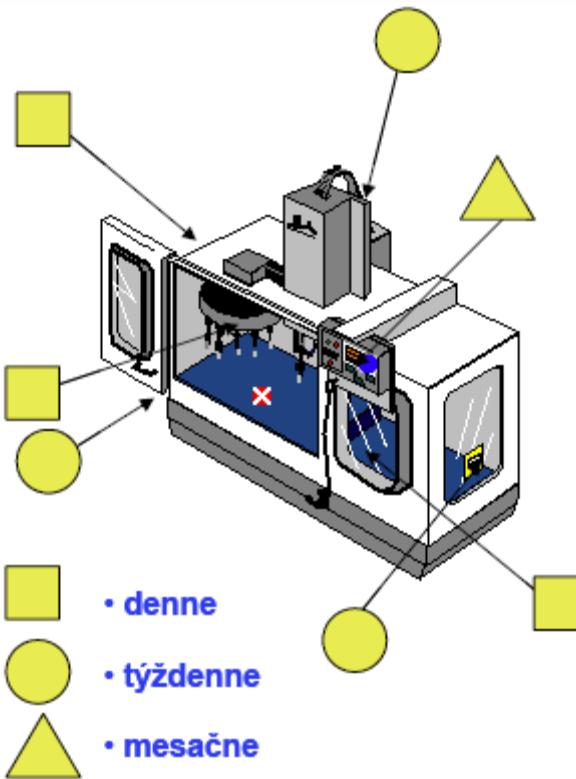

Čistota

- Pro udržení čistoty musíme sestavit plány úklidu, stanovit kdo, jak často kde a čím se má uklízet.
- Čištění se musí podílet všichni zaměstnanci!
- Definovat odpovědnost za pořádek a čištění s ohledem na malé zóny
- Úklidu se věnovat maximálně 5 minut denně!!

Plán úklidu – odpovědná osoba

The image shows two windows side-by-side. The top window is Microsoft Excel with a floor plan of a workshop or factory. The floor plan is divided into various colored areas (pink, blue, green, orange) representing different departments or zones. The bottom window is Adobe Acrobat Professional displaying a PDF titled "Prostriedky vizualizácie" (Visualization Tools). The PDF contains text and a photograph of a wall covered in numerous small informational posters or charts, likely representing a visual management board.

Microsoft Excel - ŠPŠD Česovské studio

Obvodník 136

Adobe Acrobat Professional - [PVS_prednaska5_vzdelenost_skrutek_SMED_55.pdf]

Prostriedky vizualizácie

Vizuálne tabuľky

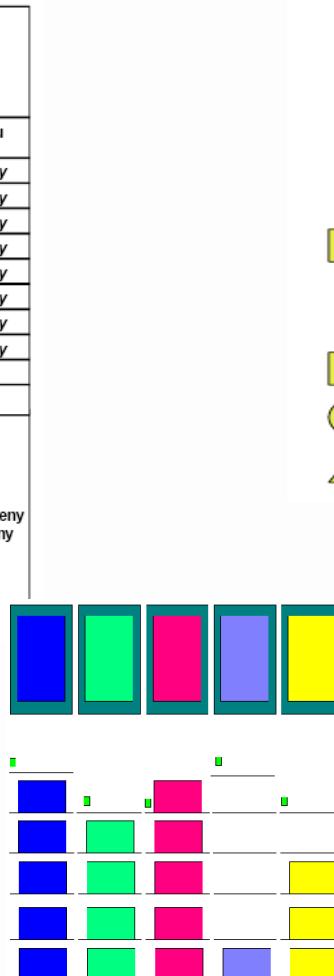
Aké údaje chceme vizualizovať?
V akých intervaloch sa bude aktualizovať?
Kto bude zodpovedný za tabuľu?
Kto bude zodpovedný za spracovanie údajov?
Kto bude zapisovať údaje?
Do čoho ich bude zapisovať?
V akých intervaloch ich bude zapisovať?

SEIKETSU – standardizace

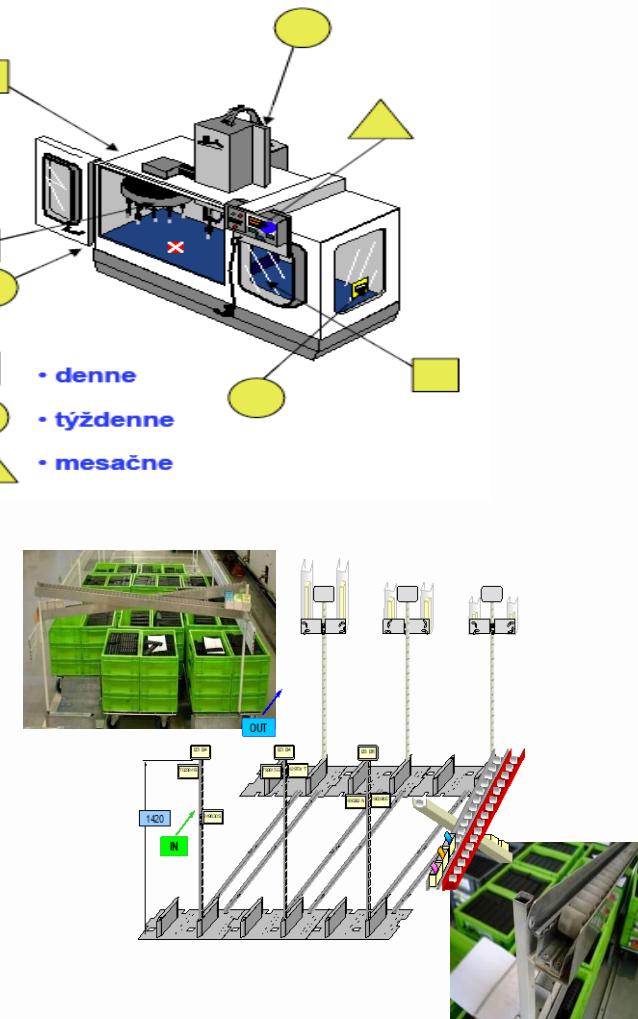
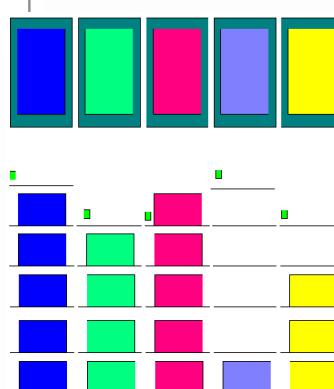
- Standardizace znamená udržování čistoty a pořádku. Ideální je vytvořit pracoviště, kde
- **je možné problémy poznat na první pohled** (vizuální kontrola) a snadno tak přjmout **včasné opatření k nápravě**.

Standard = Informace

 <p>Inštitút Príemyslového Inžinierstva Zilina</p>		informačný tok informačná väzba č:1 označenie: výrobná objednávka		spracoval: I.Lexa dátum: 1.4.1996	
				od:	do:
údaj č.	obsah	formát	zadávanie	prenos	čas prenosu
1	číslo zákazky	T12	T	P	začiatok smeny
2	výrobok	T30	T	P	začiatok smeny
3	číslo modifikácie	T3	T	P	začiatok smeny
4	číslo výrobcnej dokumentácie	Č10	T	P	začiatok smeny
5	množstvo	Č5	T	P	začiatok smeny
6	termín	D-H	T	P	začiatok smeny
7	zodpovedný dispečer	T20	T	P	začiatok smeny
8	výrobné stredisko	T5	T	P	začiatok smeny
...	.....				
použité symboly					
	napr. - číslo zákazky - číslo operácie - počet kusov - číslo stroja a pod.	napr. Č - číslo T - text V - vyber položky z menu K - kód H - čas D - deň S - Sk	napr. R - ručne T - terminál TI - tlačidlo Te - telefon - iné	napr. K - kartička P - počítačový prenos Č - čiarkový kód S - svetelný signál Te - telefon - iné	napr. U - pri výskypke udalosti ZS - začiatok smeny KZ - koniec smeny - a pod.

Odkud	Název dílu	Maticce M8 x 1	Kam
Sklad A1	Číslo dílu	432 187 998	Hala C3
	Obal	KLT 3215	
Regál III	Počet ks/obal	6000	Linka 6

Standardy ? Praxe

- Značení zakázky
  - řezárna x lisovna (fix na plechu)
  - lisovna x svařovna (průvodní list typ A)
  - svařovna x řezárna (průvodní list typ B)
  - řezárna x brusírna (průvodní list typ A)
  - brusírna x montáž (kanbanová karta)
  - montáž x expedice (kontrolní list zakázky)

Pomocné otázky

- Jsou někde zbytečné nástroje a stroje?
- Je někde v uličce něco co se nepoužívá?
- Je skladování výrobků plně organizováno
- Jsou vyměnitelné součásti, přípravky a nástroje skladovány v otevřeném systému?
- Je nakresleno více než 80% čar

SHITSUKE – disciplína

Potřebný je trénink, disciplína a motivace.

Vytvořit čas a bonusy pro naplnění cílů 5S.

Pravidelná opakovaná kontrola každý týden.

Využíváme taktiky červených kartiček.

Známkujeme úroveň pořádku.

Vyhodnocujeme zvolená kritéria.

Provádíme příslušná opatření

Nástroje metody 5S

- Využívat fotografie, videozáznamy a prezentace
- Vyslovovat a přijímat konstruktivní kritiku
- Vystavovat fotografie stavu před a po provedení změn
- Tabule cti pracovníka a patřičná odměna
- Společně formulovat opatření ke zlepšení
- Kontrolovat a vyhodnocovat účinnost celé metody 5S
- Vizuálně informovat okolí

RYCHLÉ PŘETYPOVÁNÍ VÝROBY

Historie SMED

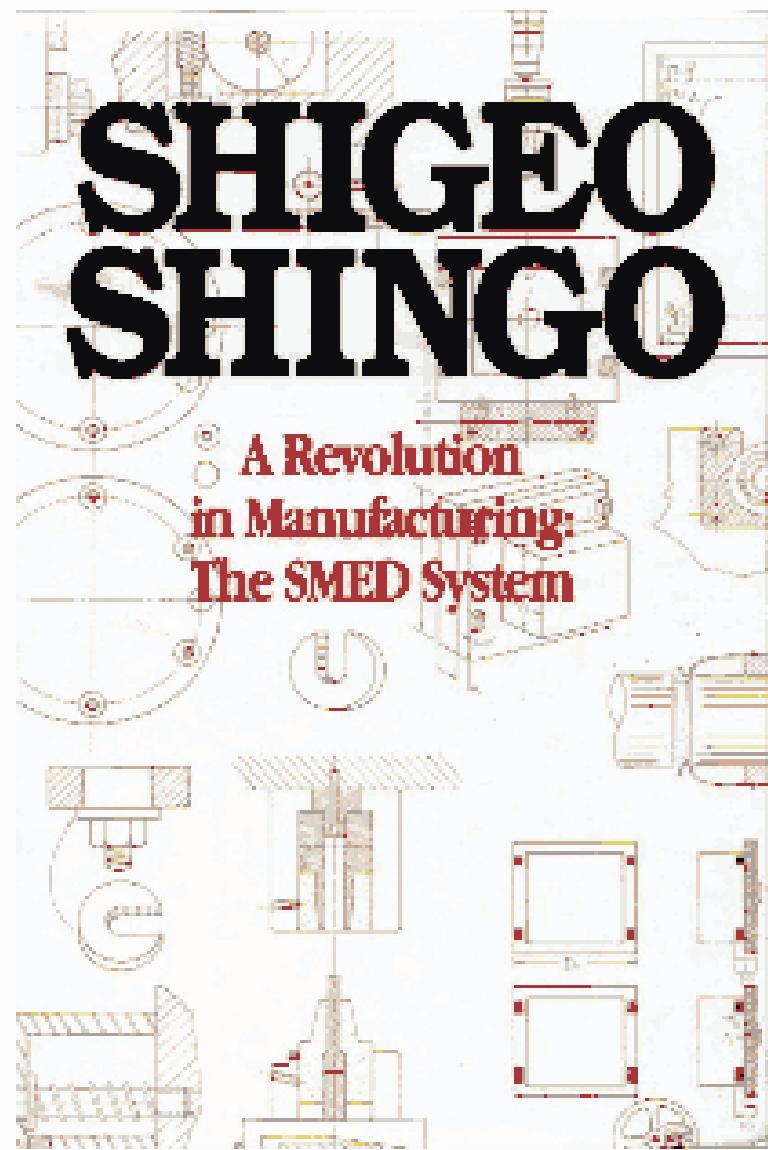
- **SMED** „*Single minute exchange of dies*“
Jednoduchá výměna v jedné minutě
- **Shigeo Shingo** (Japonec)
- **1950 Mazda** - lisy 250-800t odstranění úzkého místa zkrácením doby výměny
- **1957 Mitsubishi** - zvýšení kapacity o 40% přesun interních časů výměny na externí
- **1969 Toyota** - lis 1000t zkrácení výměny nástroje ze 4 hodin na 9minut vznik SMED

Historie SMED

Shigeo Shingo, který vytvořil SMED metodu, tvrdí [3], že podle jeho údajů v letech 1975 a 1985, byla průměrná doba nastavení kterými se zabýval, snížena na 2,5% z původně požadované doby.

Tedy průměrně cca 40-ti násobné zlepšení.

Pomůcky a podpůrné nástroje

- Časoví snímek
- Videozáznam
- Diagram činností
- Jízdní řád
- Počítačová simulace
- Časové standardy
- Záznam možných poruch
  - Procesní FMEA
  - MTM, MOST
  - Simulace
  - TPM
  - 5S, Andon
  - Poka Yoke

Nevhodný přístup

- Seřizování je nutné zlo
- Proč se tím zatěžovat
- Časy výměny se neměří a nevyhodnocují
- Seřizovat muže jen odborník s praxí
- Operátoři se na výměně nepodílejí

Plýtvání při přetypování

- Čekání na pokyny
- Hledání nářadí a přípravků
- Častá zbytečná chůze
- Pozorování druhého
- Špatná komunikace
- Nestandardní postup – něco jsem opomněl
- Příprava prostoru po zastavení stroje
- Opravy nástroje až při výměně
- Seřizování bez priorit

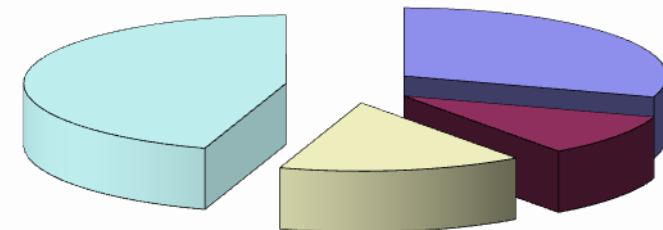
Co je čas přetypování

- Čas od výrobení posledního kusu předchozího výrobku, po výrobení prvního dobrého kusu připravované výroby.
- Doba od zahájení interní činnosti výměny po výrobení prvního schváleného kusu.
- Celková doba výpadku produkce zařízení mezi produkcí dvou typů výrobku.

Běžná praxe

- Shromáždění nástrojů a přípravků
30%
- Uvolnění strojů po předchozí výrobě
10%
- Montáž nástrojů a přípravků
15%
- Seřizování a výroba prvního kusu
45%

Činnosti při přetypování

- **Interní**

Veškerá činnost prováděná při odstaveném stroji

Stroj neprodukuje žádné výrobky

- **Externí**

Veškerá činnost prováděná za chodu stroji

Stroj produkuje standardní výrobky

SMED – 3 etapy optimalizace

1. Rozdělení činností na **interní** a **externí**
2. **Přesun** činností z **interních** na **externí**
3. **Zlepšování** interních i externích **činností**

1. etapa SMED

- Rozdělení činností na interní a externí

Externí

Stroj vyrábí

Interní

Stroj stojí

Externí

Stroj vyrábí

2. etapa SMED

- Přesun činností interních a externí

3. etapa SMED

- Zlepšovat všechny činnosti (zkracovat)

Stroj vyrábí

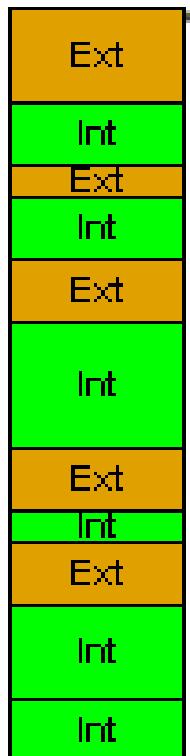
Stroj stojí

Stroj vyrábí

Ve skutečnosti ne 3, ale 4 kroky

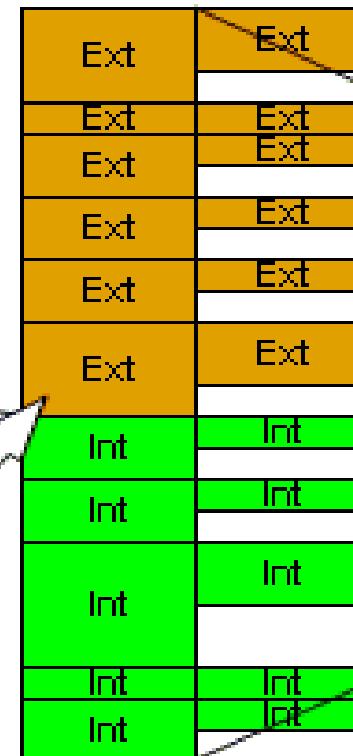
1. Identifikace

2. Separace

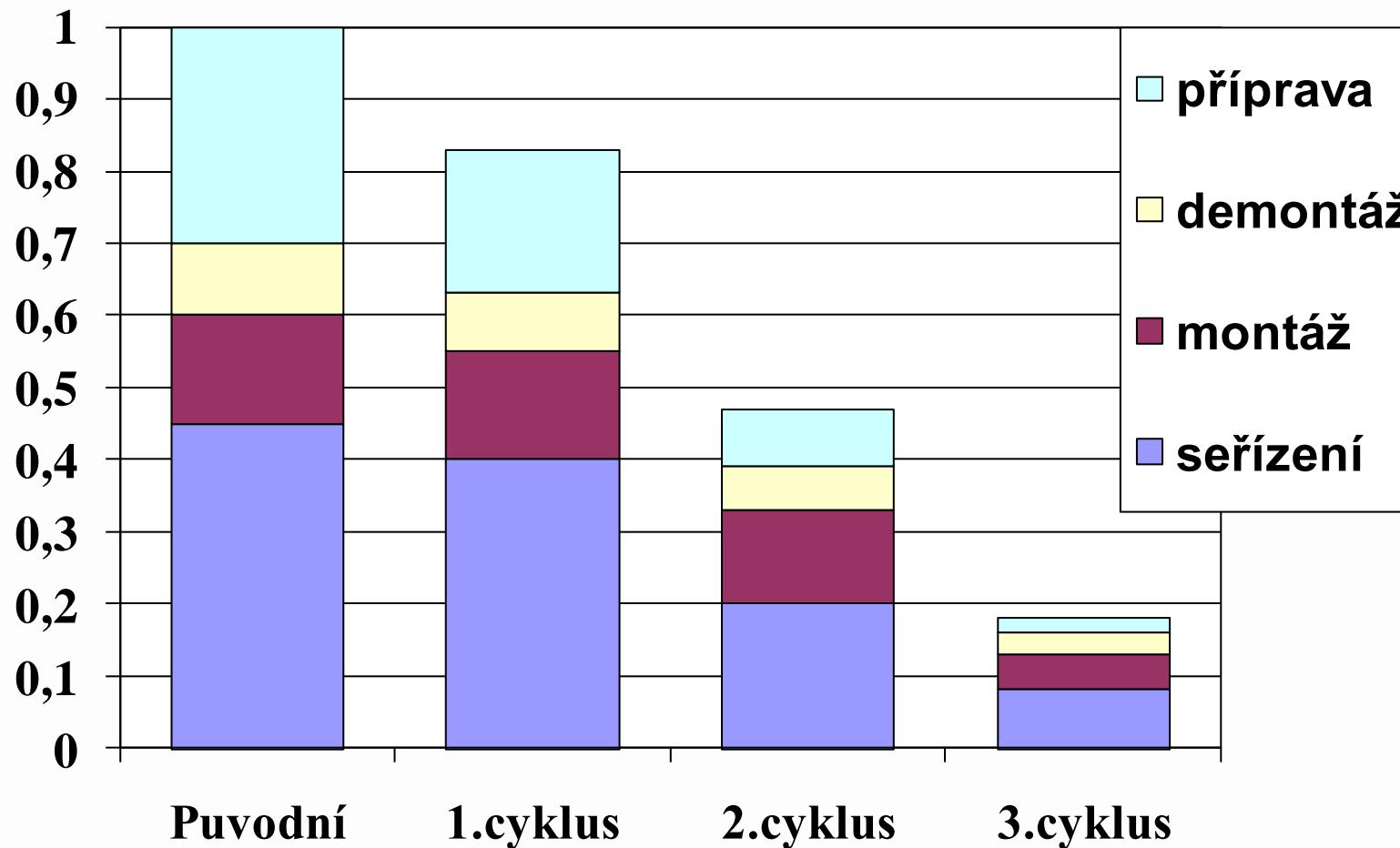
3. Přesun interních na externí a separovat

4. Zkrátit vše

SMED tři cykly optimalizace

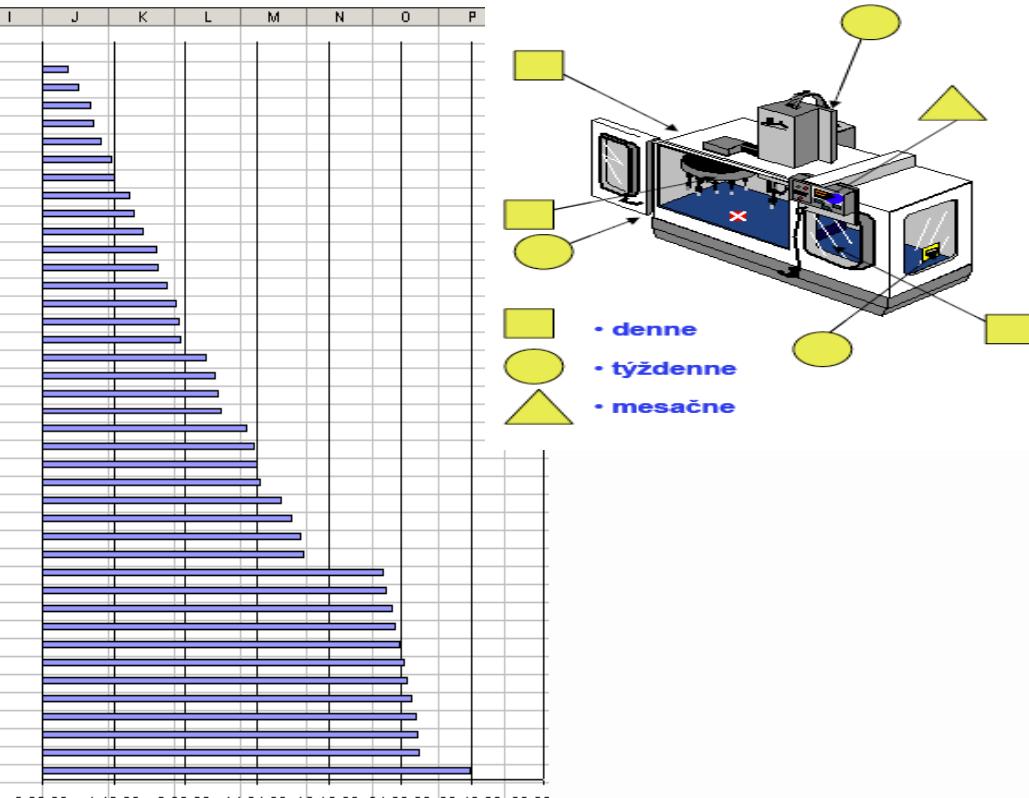
7 nul   ideální cíl

Požadavky na zvládnutí filozofie JIT

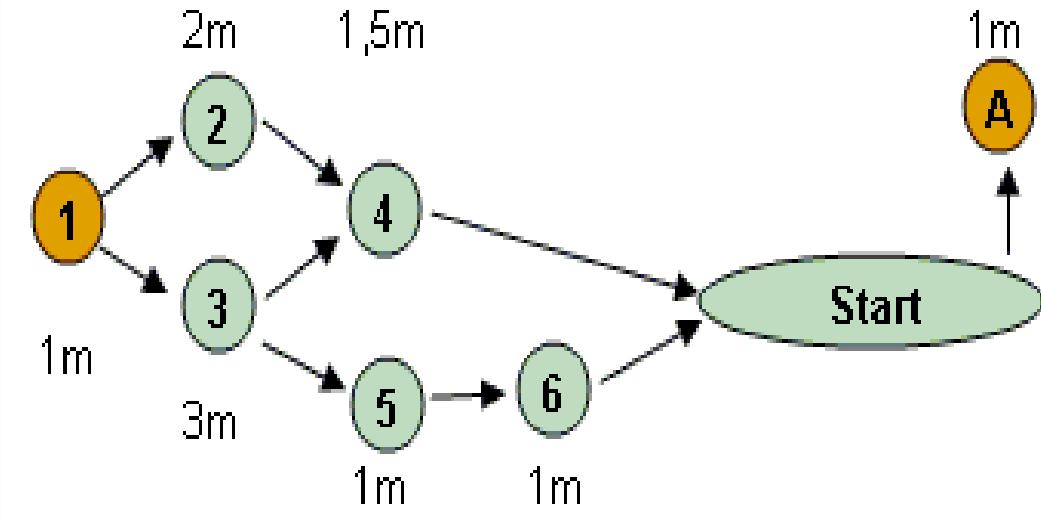
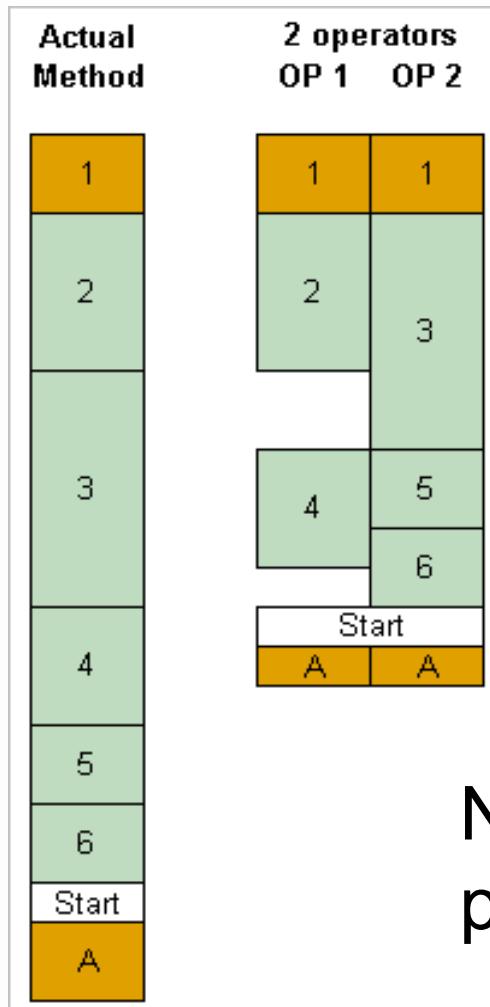
- nulové procento zmetků
- nulové časy na přestavění strojů
- nulové zásoby
- nulové ztráty času při přepravě a manipulaci
- nulové ztráty času při prostojích
- nulové časy dodávky
- výrobní dávka = 1

Jízdní řád přetypování

A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K	L	M	N	O	P
			op1	op2	kont										
1		Kumulativní graf práce													
2	Ex In	Dokončení posledního kusu			x										
3	1	Uvolnit prostor u stroje	x	x											
4	2	Přepnout lis na seřizování	x	o											
5	3	Spuštit stáčecí tyč	x												
6	4	Obejmít stroj a otevřít kryt	o	x											
7	5	Uvolnit stáčecí tyč	x	x											
8	6	Obejmít stroj	o	x											
9	7	Vysunout tyč z pracovního prostoru 2lidé	x	x											
10	8	Odnést tyč do stojanu 2lidé	x	x											
11	9	Zajistit upínák tyče a zavřít kryt	o	x											
12	10	Obejmít stroj	o	x											
13	11	Přepnout lis na následné stáčení	x	o											
14	12	Uspořádat prostor u stroje	x	x											
15	13	Operace na 1.seřizovacím kusu	x												
16	14	Měření	x	o											
17	15	Zápis do protokolu	x	o											
18	16	Příprava předpínací vložky	x	o											
19	17	Umístění předpínací vložky do lisu	x	o											
20	18	Oprava 1. kusu	x	o											
21	19	Měření	x	o											
22	20	Příprava předpínací vložky	x	o											
23	21	Umístění předpínací vložky do lisu	x	o											
24	22	Oprava 1. kusu	x	o											
25	23	Měření	x	o											
26	24	Příprava předpínací vložky	x	o											
27	25	Umístění předpínací vložky do lisu	x	o											
28	26	Oprava 1. kusu	x	o											
29	27	Měření	x	o											
30	28	Zápis do protokolu	x	o											
31	29	Operace na 2.seřizovacím kusu	x	o											
32	30	Měření	x	o											
33	31	Zápis do protokolu	x	o											
34	32	Výměna předpínací vložky	x	o											
35	33	Oprava předpínací vložky	x	o											
36	34	Umístění předpínací vložky do lisu	x	o											
37	35	Měření	x	o											
38	36	Zápis do protokolu	x	o											
39	37	Operace na 3.seřizovacím kusu	x	o											
40	38	Měření	x	o											
41	39	Zápis do protokolu	x	o											
42	40	Ověření pracovníkem kontroly nebo mistrem	x	x											
43		zahájený výrobky													
44															

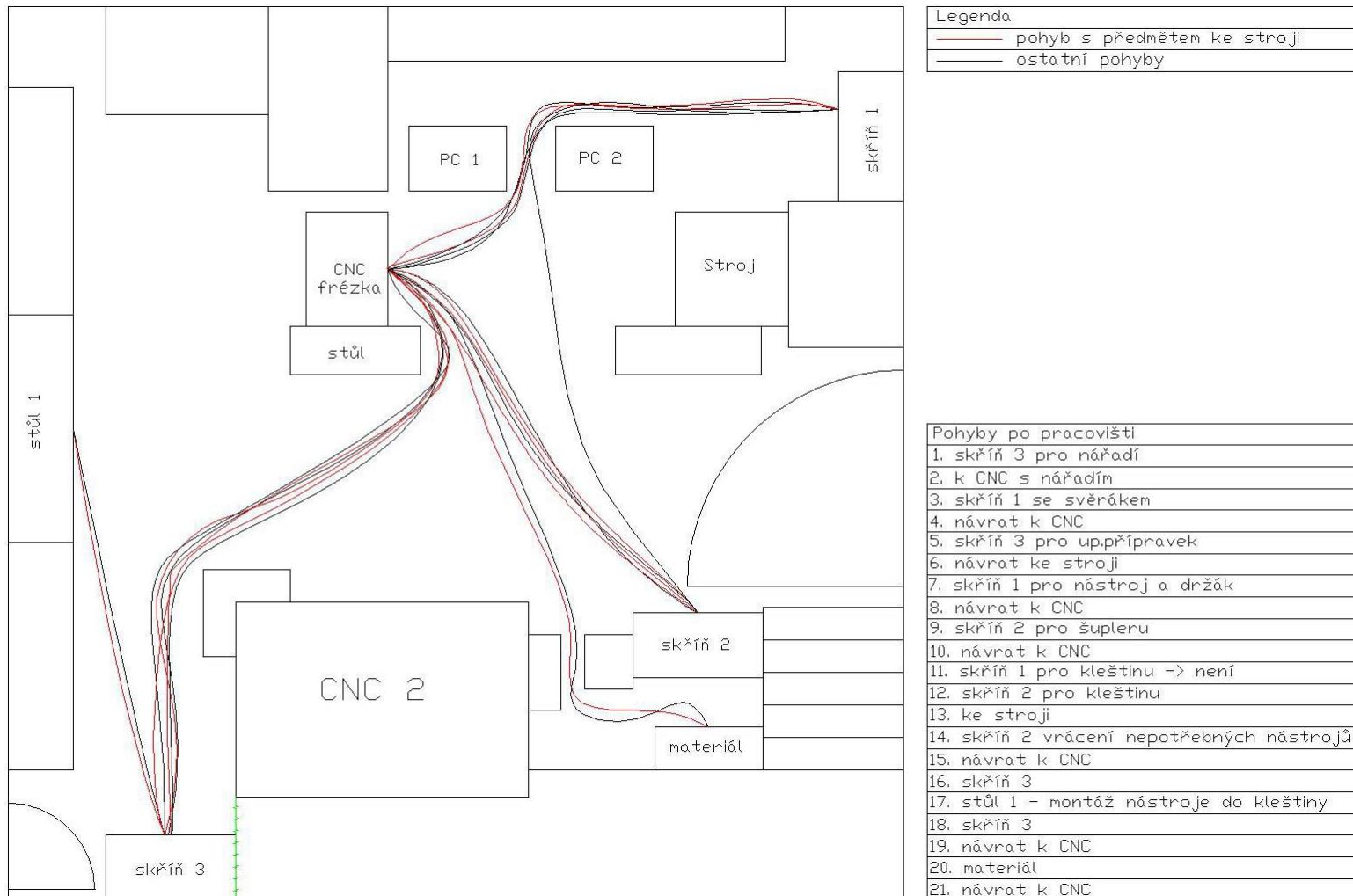

Paralelní práce seřizovacího týmu

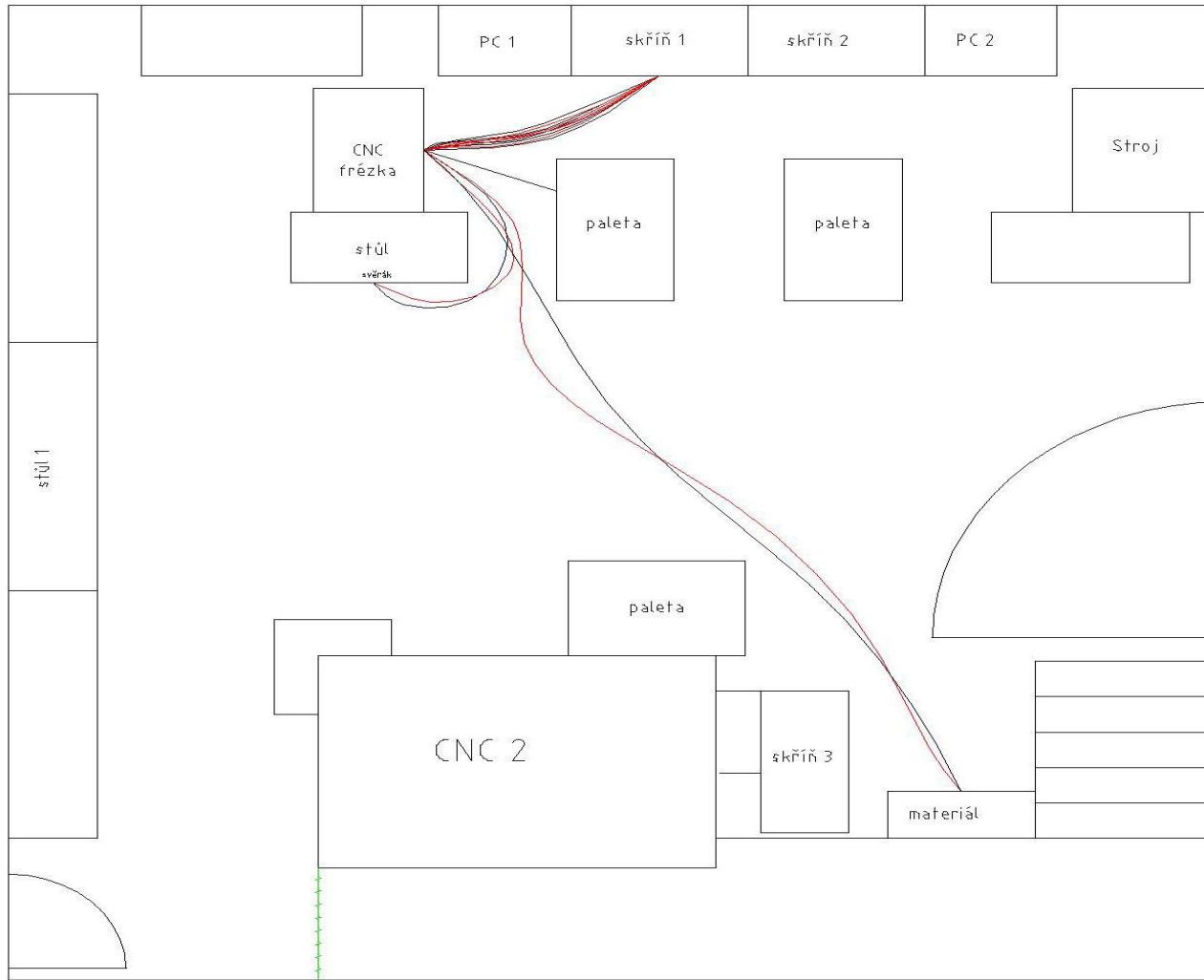

Neseřizuje pouze seřizovač, ale proškolení operátoři pracoviště

Využití analýzy spaghetti diagramem před optimalizací.

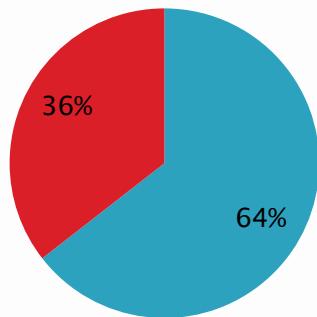

Optimalizace pracoviště – po využití metodý 5S.

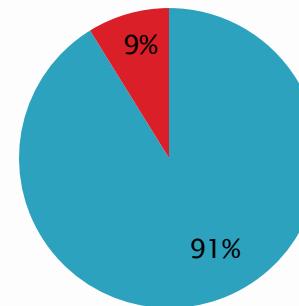
Využití metody 5S v rámci implementace metody SMED.

Časový podíl interních činností před optimalizací

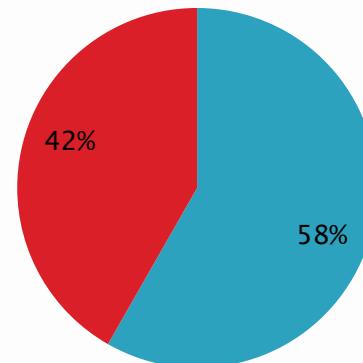
- suma int. činností před optimalizací 433,8 [s]
- suma int. činností po optimalizaci 239,04 [s]

Časový podíl externích činností po optimalizaci

- suma ext. činností před optimalizací 243,36 [s]
- suma ext. činností po optimalizaci 22,68 [s]

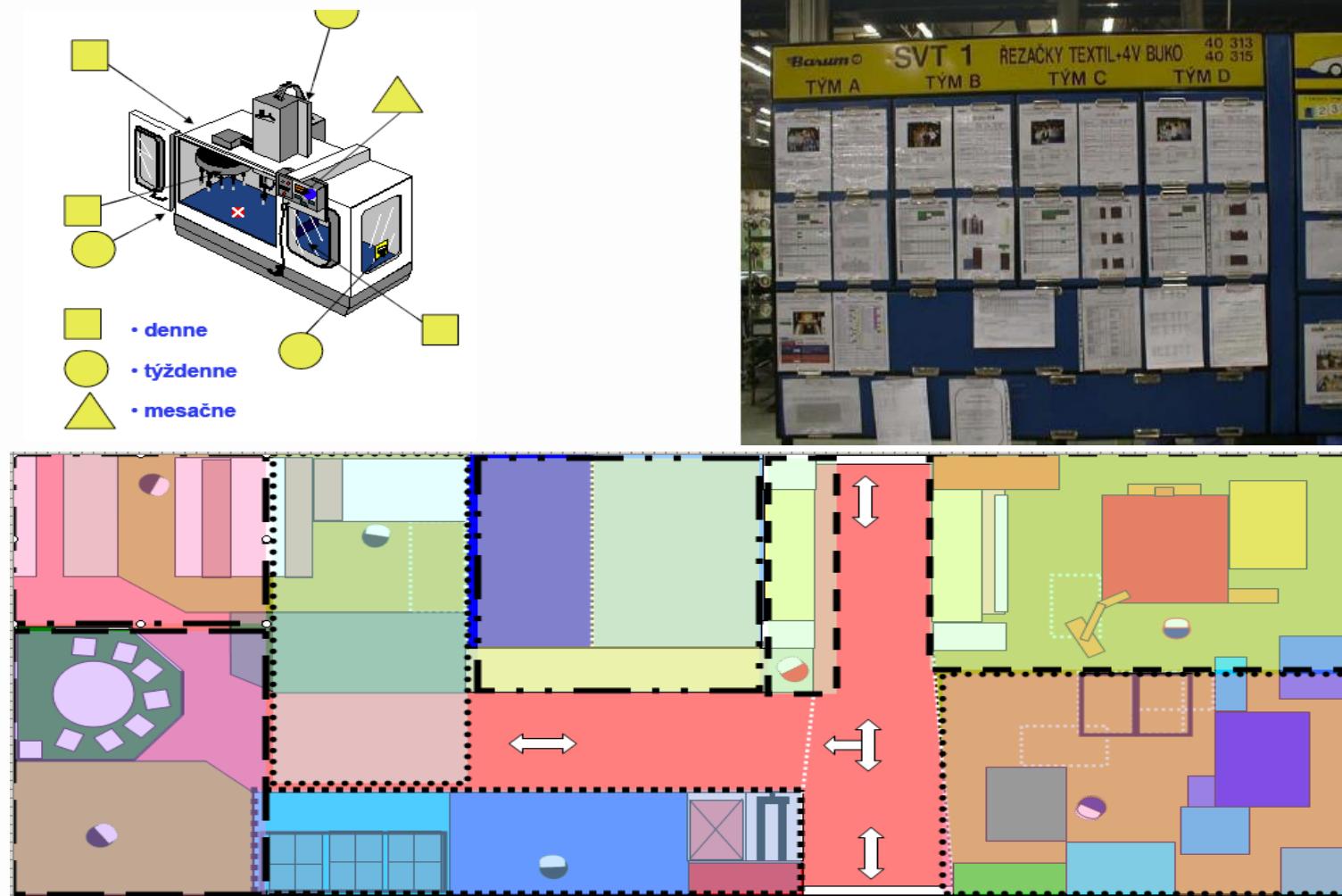
Časy před a po optimalizaci

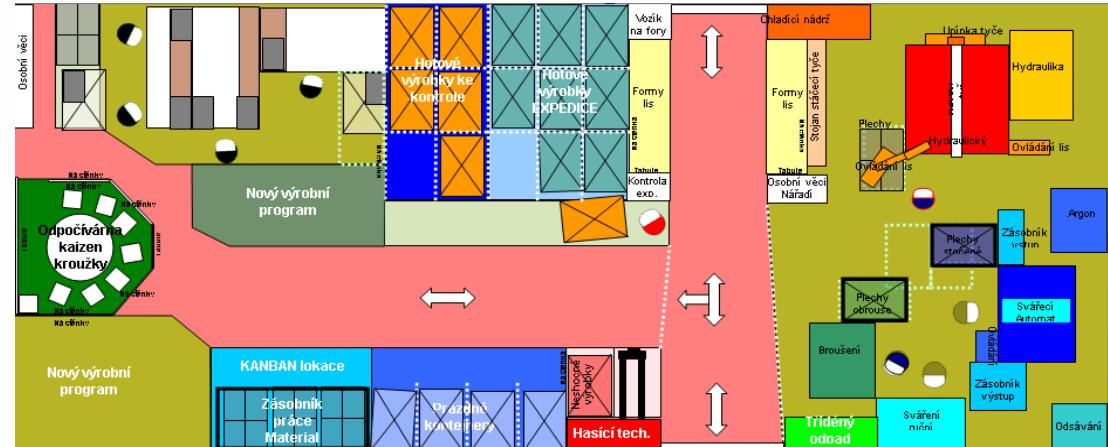
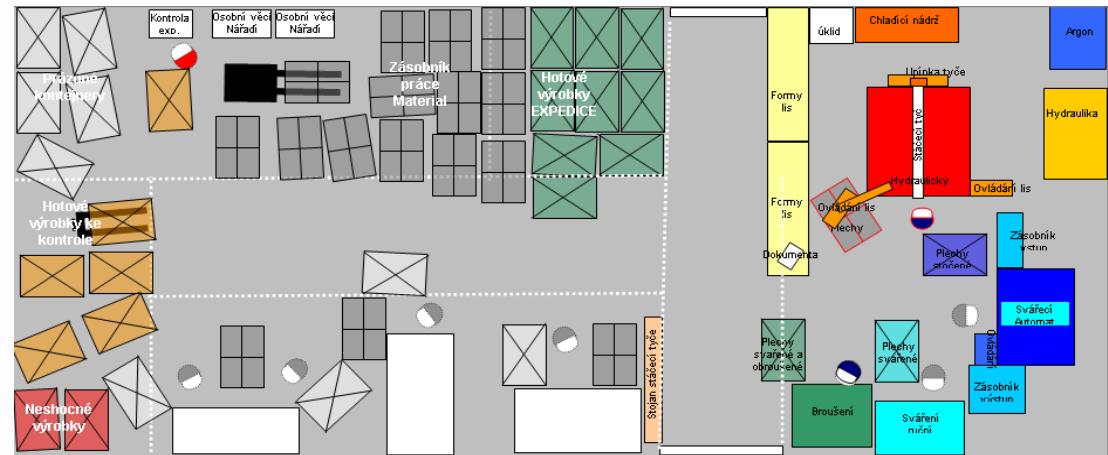
- Čas po optimalizaci
- Časová úspora

Návodky – vizuální management

Podlaha – zóny

Odstranění hledání – vizualizace nářadí

SMED – Výroba – upínání forem

SMED – Výroba – upínání formy

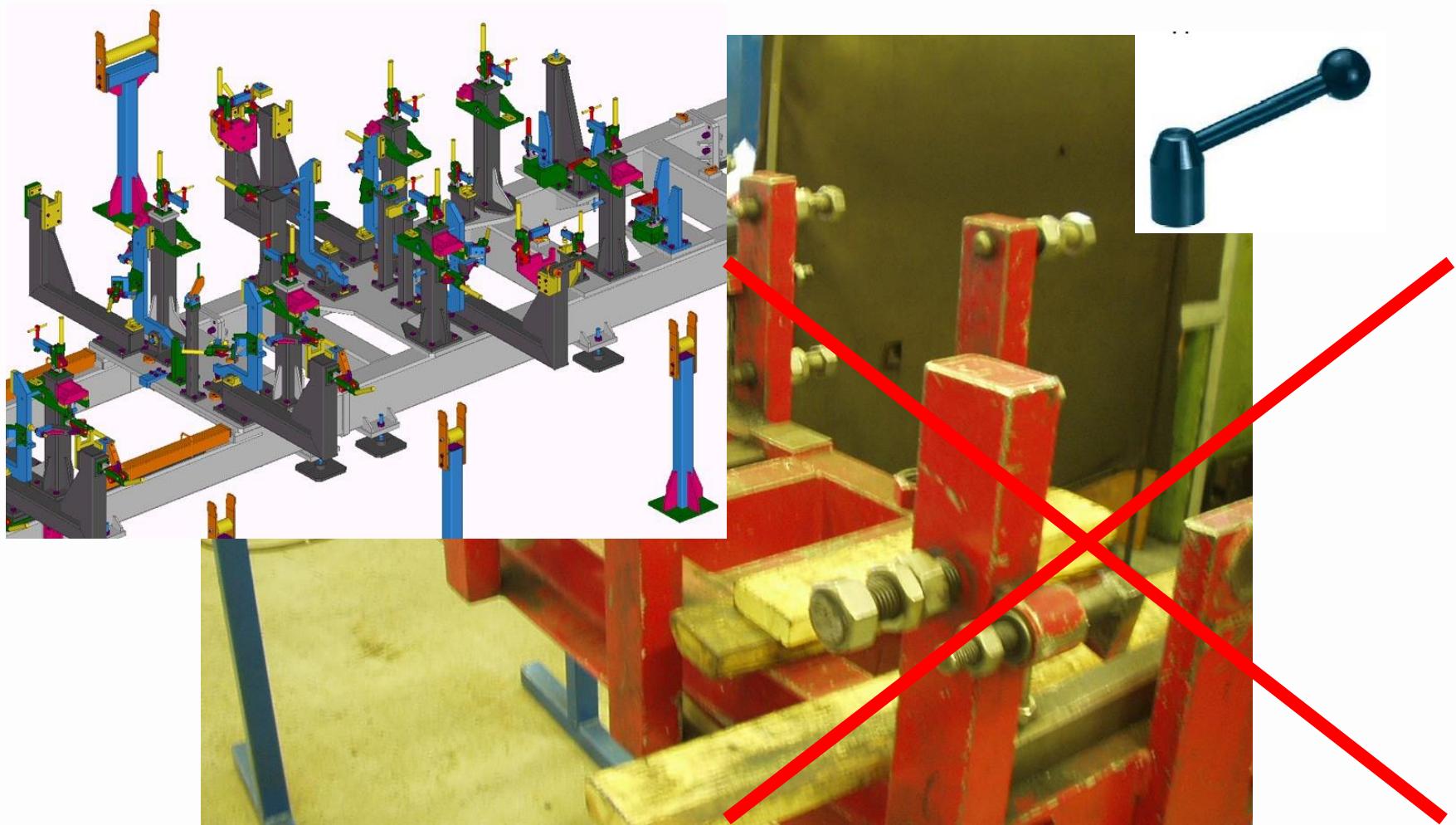
SMED – Výroba – manipulace s formou

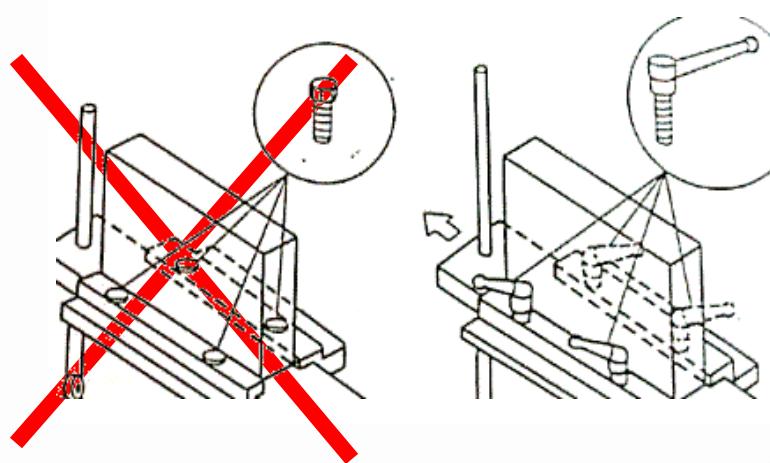
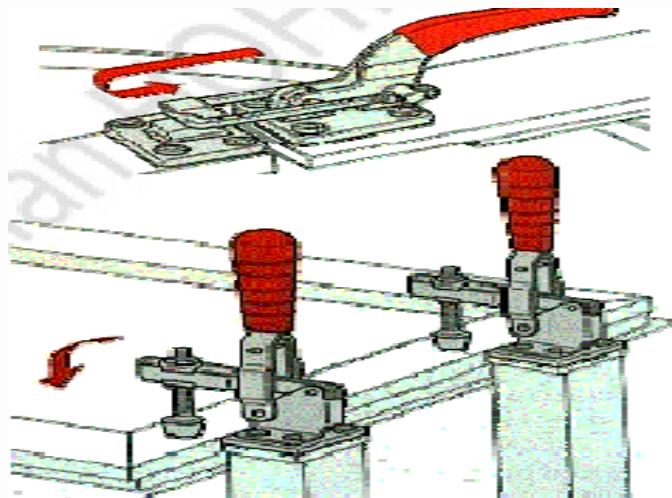
Výroba - propojování

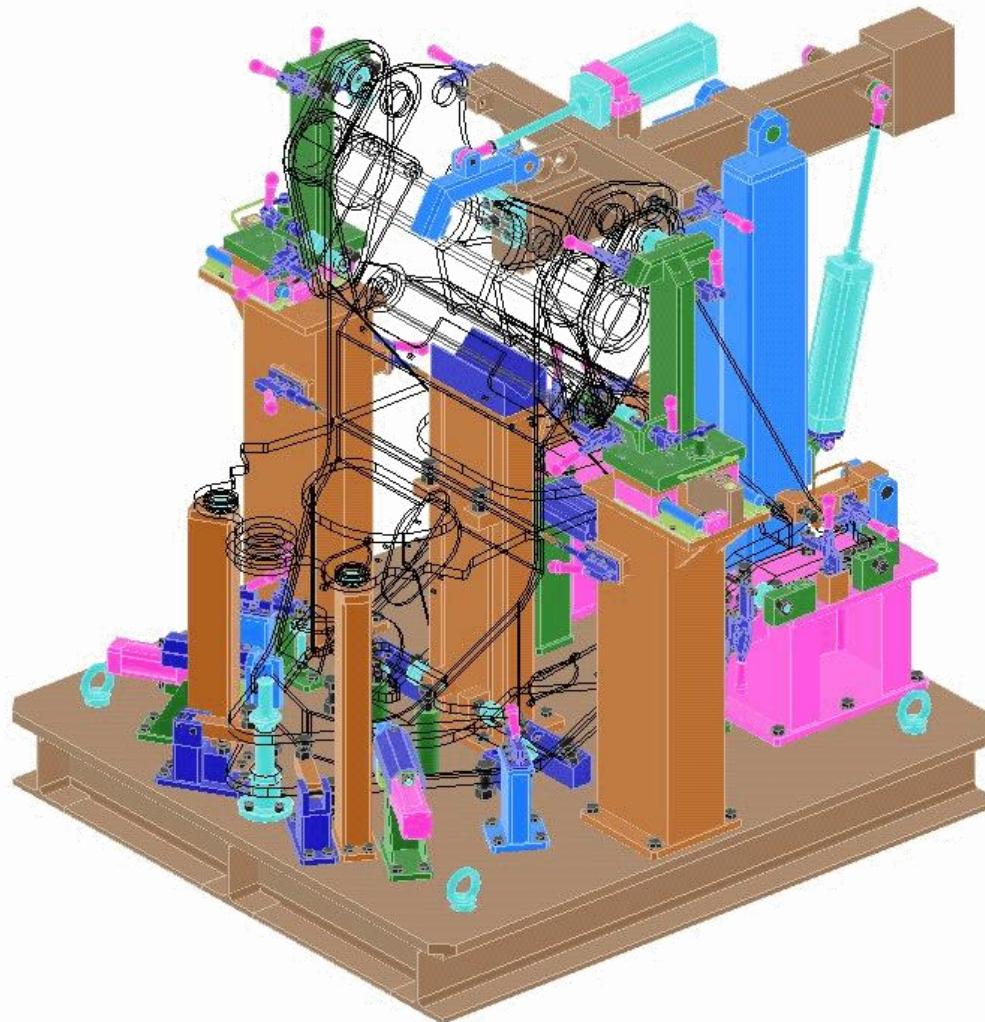
Výroba - upevňování

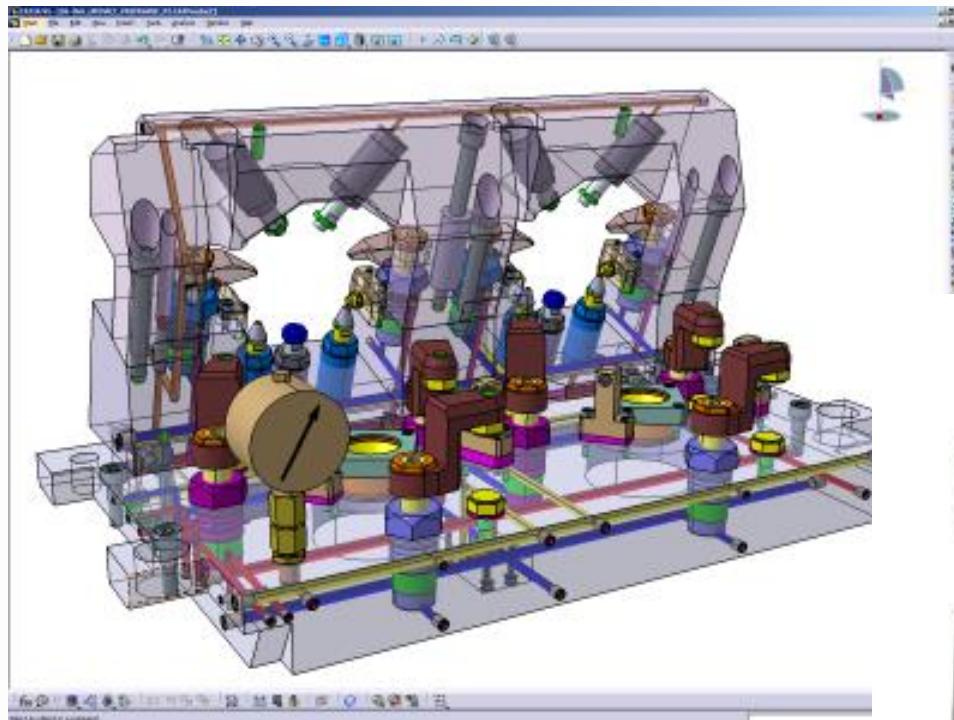
Výroba - upevňování

Výroba - upevňování

Rychloupínací přípravek

Přetypování

- **Výroby**

Manipulace na malé vzdálenosti méně činností,
ale časově náročných a specifických

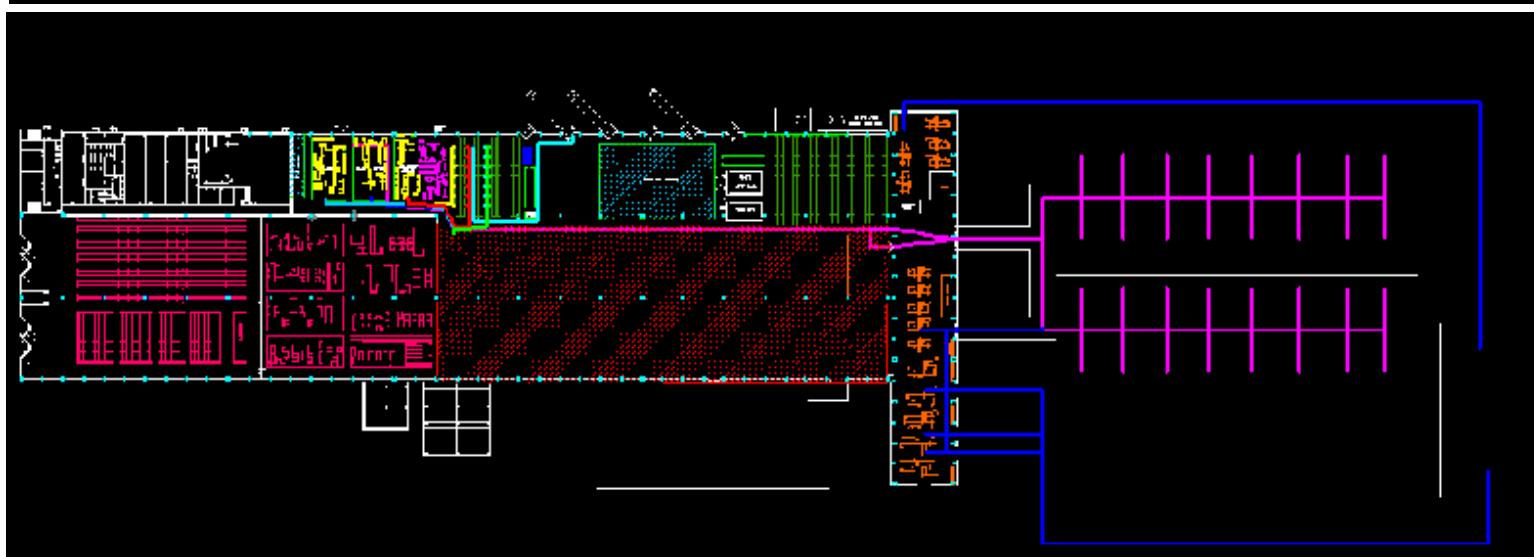
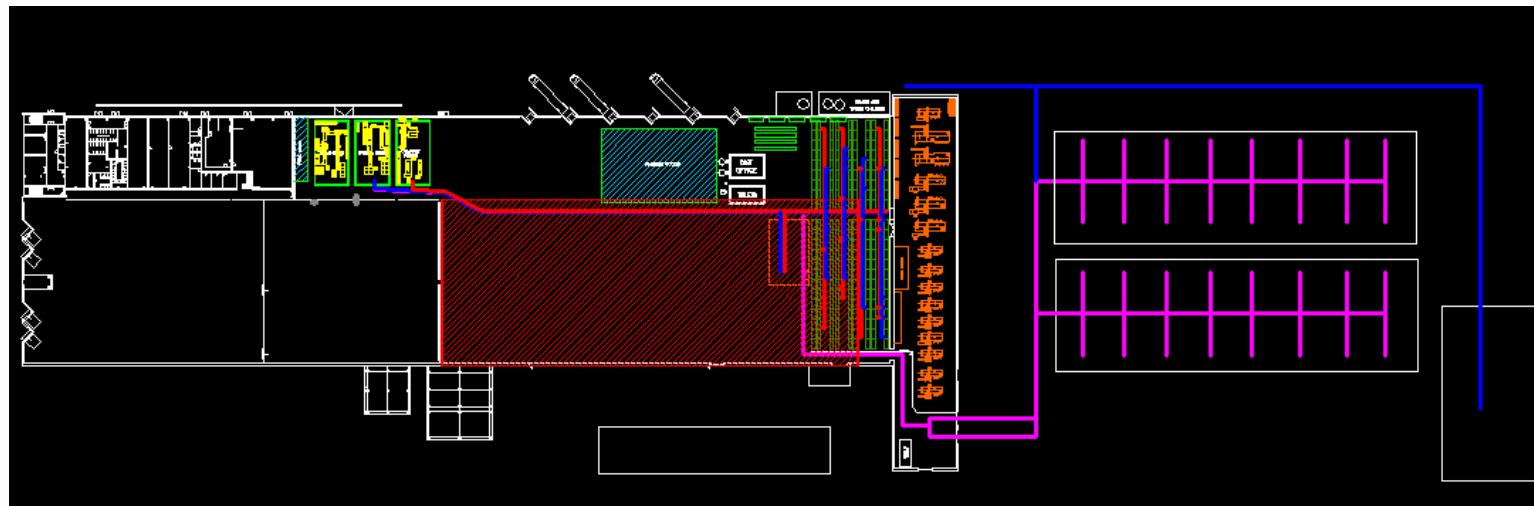
- **Montáže**

Přeprava na velké vzdálenosti. Velké množství
časově méně náročných a opakovaných činností.

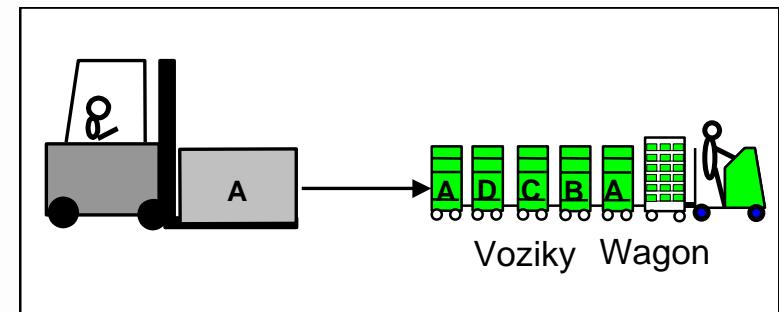
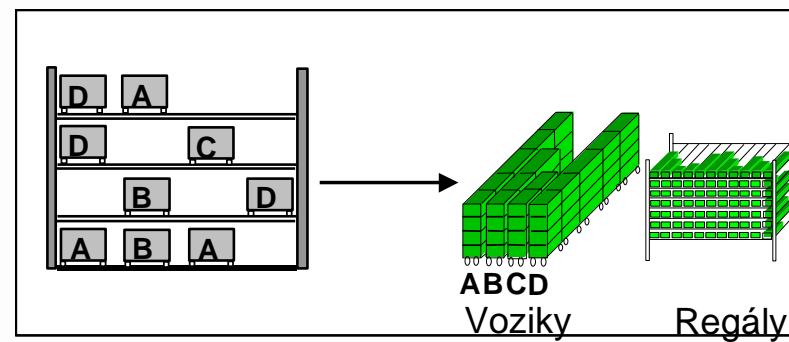
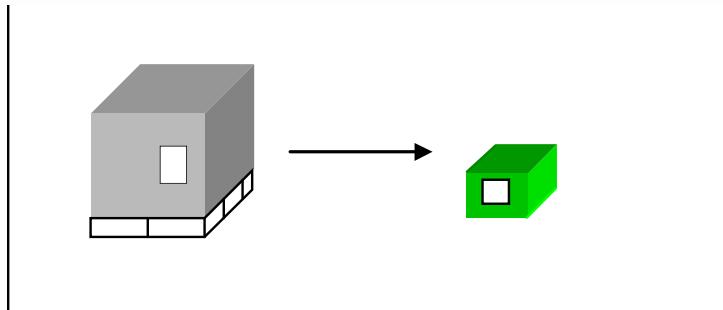
SMED - Montáž – více dílu současně

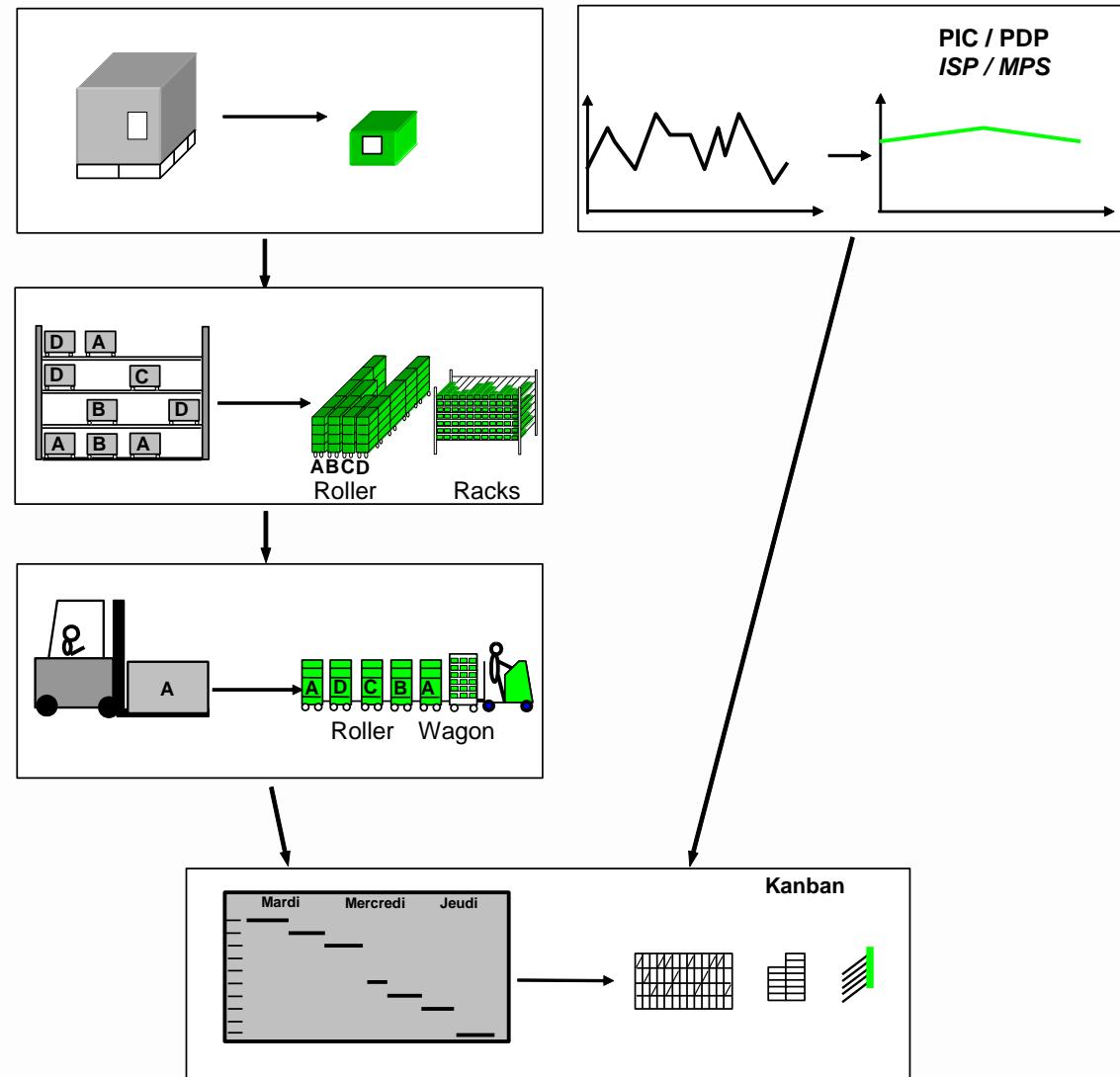
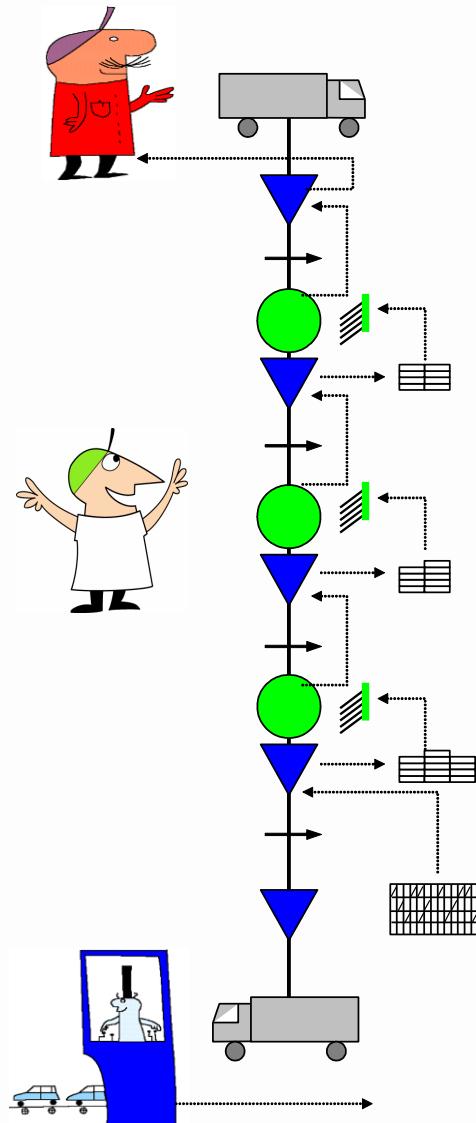

SMED – manipulační trasy

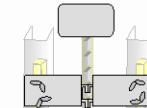
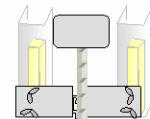
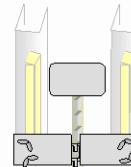

Trendy manipulace

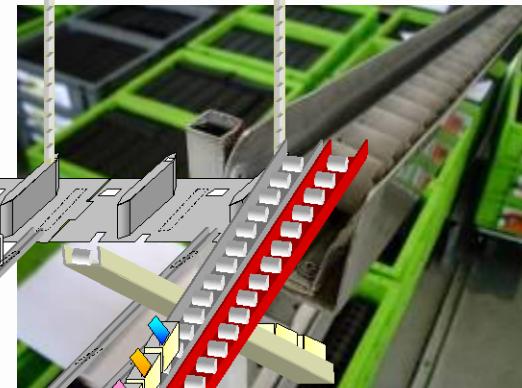
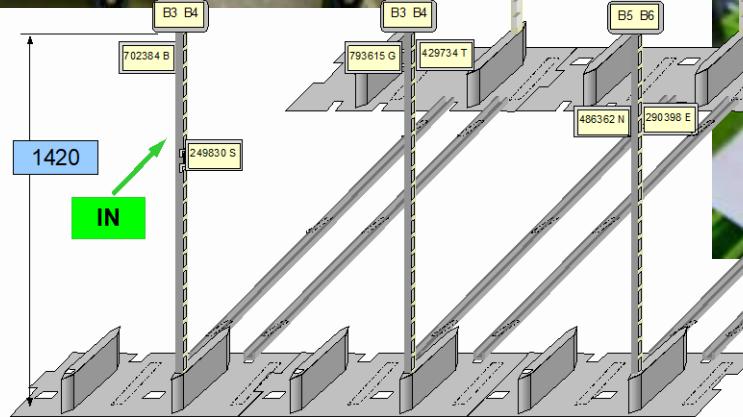

Předávací místo - jednosznačnost

Sklad

Transport

SMED - zásobování

Před zavedením Kanbanu

Ergonomie práce

Skladování ve výšce

Obtížná manipulace

Po zavedení Kanbanu

SMED – nakládka vykládka

Před

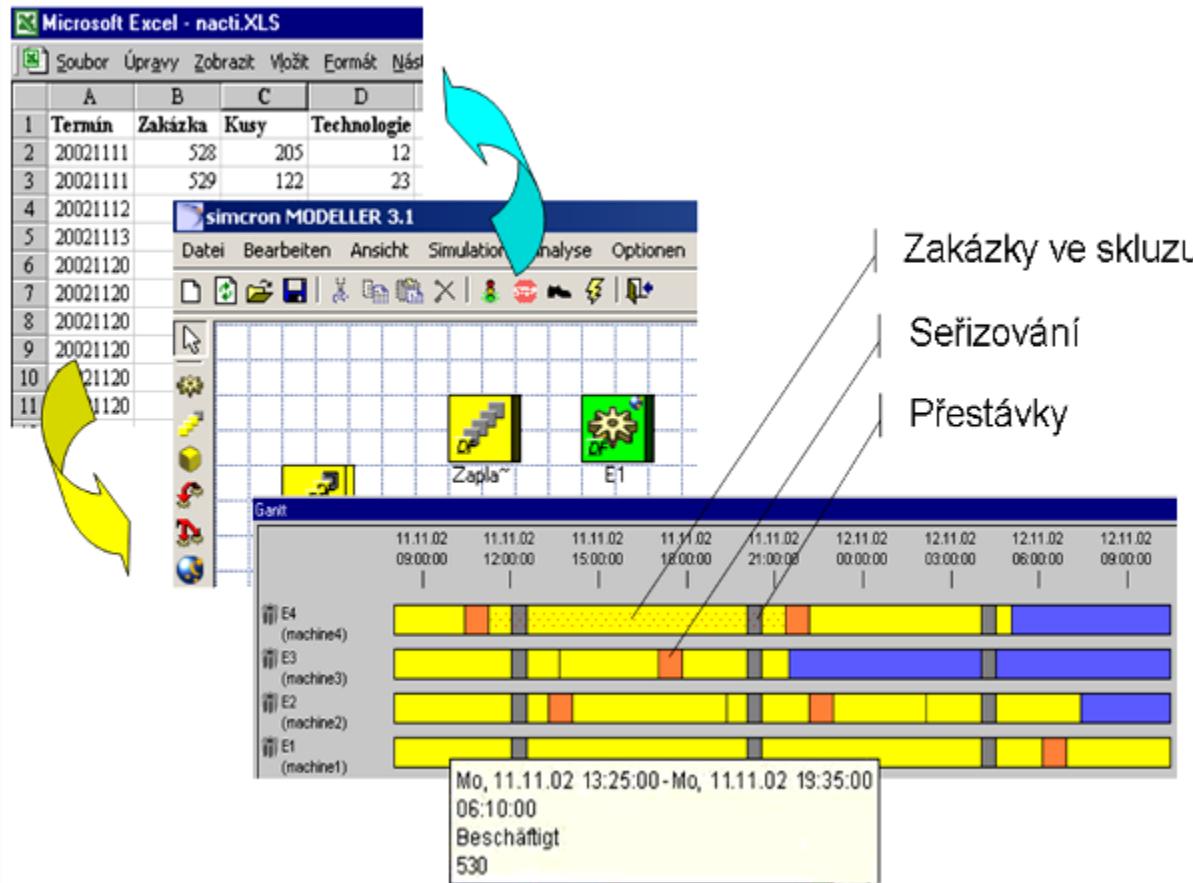

Po

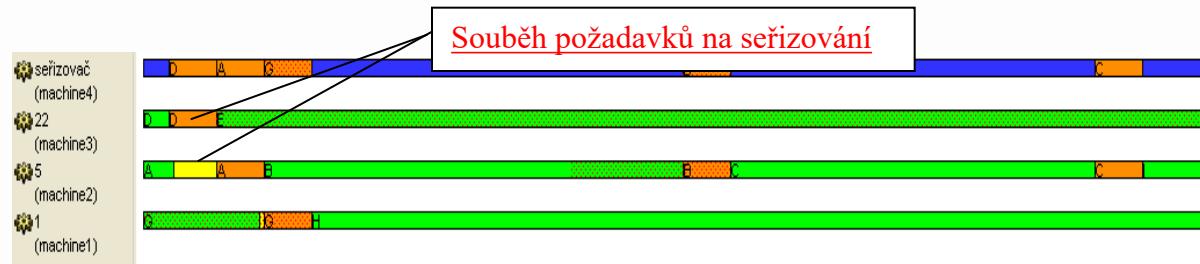
Kamion

Simulace – nástroj plánování

Optimalizace pomocí simulace

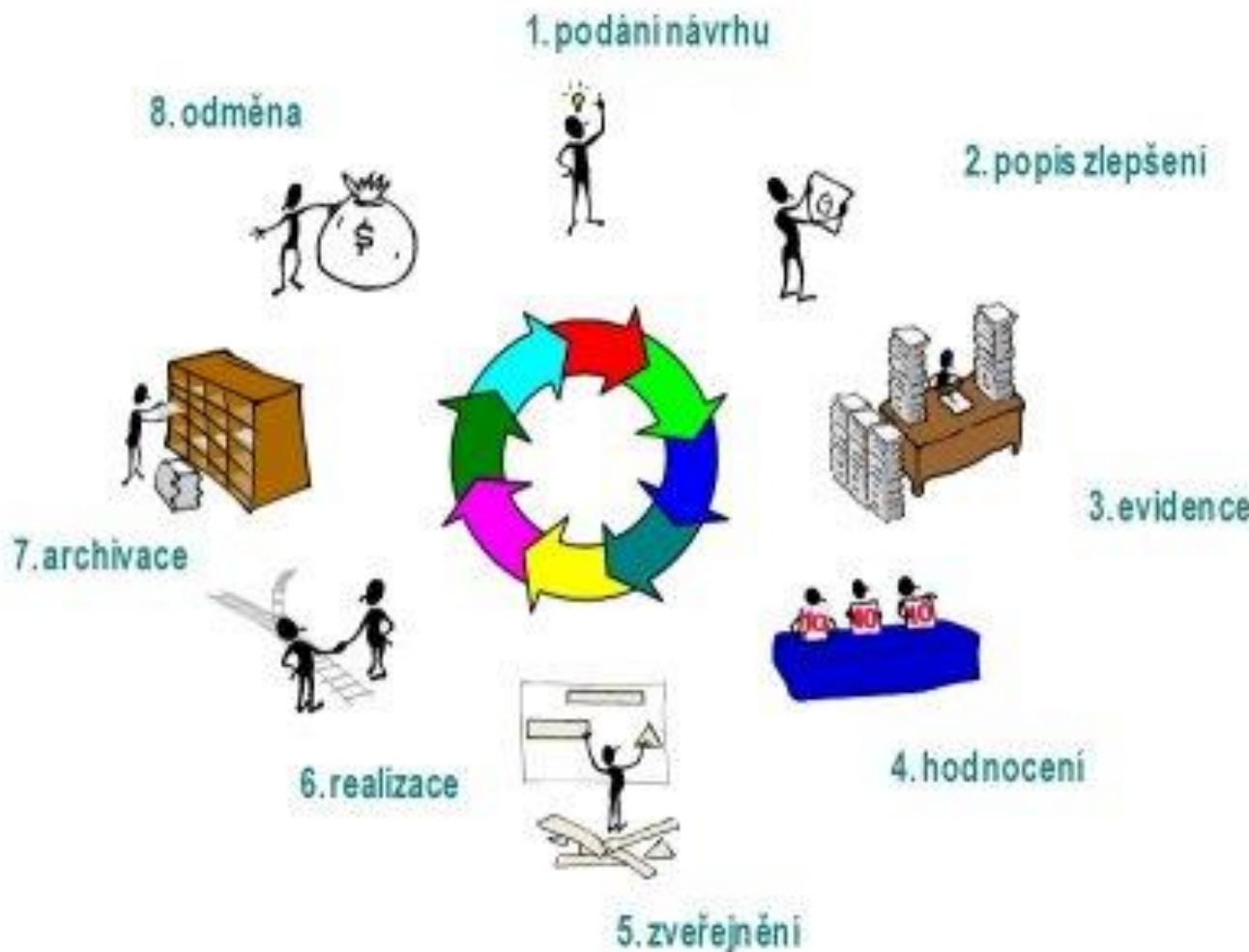
- Odhalení plýtvání čekání na seřízení

- Minimalizace seřizování sloučením VZ

8 kroků ke zlepšení

[4]

Shigeo Shingo uznává dokonce osm techniky

- Oddělit vnitřní nastavovací operace od vnějších.
- Převést interní nastavení na externí.
- Standardizovat funkce, nikoli tvar.
- Využití funkčních svorek nebo odstranění spojů úplně
- Použít střední přípravky
- Přjmout paralelní operace
- Eliminovat úpravy
- Mechanizace

[4]

Zdroje

- [1] Study of TOYOTA Production System, Shigeo Shingo, 1981, p 70
- [2] Theory of Constraints, Eliyahu Goldratt, North River Press, 1990, p 40
- [3] A revolution in manufacturing: The SMED system, Shigeo Shingo, Productivity Press, 1985, p 113
- [4] A study of the Toyota Production System, Shigeo Shingo, Productivity Press, 1989, p 47
- [5] A revolution in manufacturing: The SMED system, Shigeo Shingo, Productivity Press, 1985, p 27

Děkuji za pozornost

